

Jaarbericht

OPENBAAR MINISTERIE

VOORWOORD

Crisis

Het Openbaar Ministerie mag zich verheugen in de levendige belangstelling van politiek, media en samenleving. Ook in 2008 werden er weer vele vragenuurtjes, krantenkolommen en verjaardagsgesprekken gewijd aan veiligheid en criminaliteitsbestrijding. En daarmee vaak ook aan het OM. Dat is een prima zaak, want een goed functionerende rechtsstaat is iets wat ons allemaal aangaat. Met dit jaarbericht willen wij publiek en professionals informeren over wat ons in 2008 heeft beziggehouden en welke resultaten dat heeft opgeleverd.

Maar terugkijkend op 2008 kunnen we constateren dat een ander onderwerp nog veel prominenter aanwezig was in de maatschappelijke discussie. Ik heb het natuurlijk over de kredietcrisis. Alle tekenen duiden er inmiddels op dat we – mede als gevolg daarvan – een lange periode van recessie ingaan. Hoewel ik niet over een kristallen bol beschik, wil ik toch even stil staan bij de mogelijke gevolgen hiervan voor het OM.

Allereerst, hoe zou bijvoorbeeld de crisis de criminaliteitsontwikkeling kunnen beïnvloeden? Volgens criminologen bestaat er geen directe relatie tussen conjunctuur en criminaliteit. Ter illustratie, tijdens de crisis van de jaren dertig steeg het aantal misdrijven niet onrustbarend. Terwijl in de jaren zestig – een tijd van economische voorspoed – de misdaadcijfers enorm stegen. Wel leidt gemiddeld genomen een stijging van de werkloosheid tot een stijging van de vermogenscriminaliteit.

Bepalend is vooral – wat criminologen noemen – de mate van relatieve depriva-

tie. Het is de ongelijke welvaartsbeleving die kan leiden tot criminaliteit, meer dan gedeelde armoede. In die zin heeft de wereldwijd opererende financiële sector de veiligheid een slechte dienst bewezen. Want het ontstane beeld is dat van bankiers die onverantwoorde risico's namen, zich daarvoor fors lieten belonen en toen het misliep, de rekening presenteerden aan huizenbezitters, spaarders en belastingbetalers.

Een effect van de kredietcrisis is ook de stijgende verwachting over het overheidsoptreden. De overheid moet zekerheid bieden. Economische zekerheid. En rechtsstatelijke zekerheid. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat het financieel verkeer netjes verloopt. Dat zij hun recht kunnen halen, als dat een keer niet het geval is. Dat de schuldigen gestraft worden.

Wanneer bestuurlijk toezicht onvoldoende effect sorteert, moet strafrechtelijk (internationaal) optreden soelaas bieden. Helaas is in de Nederlandse praktijk de capaciteit die politie en OM voor financieel-economische criminaliteit kunnen vrijmaken, beperkt, de pakkans laag en de straf niet echt afschrikwekkend. Ook hier ligt ruimte voor forse verbetering.

Een ander effect van de kredietcrisis is de toenemende druk op de overheidsbegroting. Terwijl de verwachtingen van de samenleving stijgen, dalen de budgetten. Ook dat is een aspect dat het OM raakt. Voor hoeveel staat het OM in 2010 op de begroting? Dat is natuurlijk nog niet bekend (voorjaar 2009). Maar het zal in

elk geval minder zijn dan nu. Dat betekent dat we verantwoorde keuzes moeten gaan maken. Wat doen we wel, wat doen we niet en waarom. Pijnlijk zal dit proces per definitie worden. In het volgende jaarbericht zullen we daar vast op terugkomen.

Maar eerst het jaarbericht 2008. Gewijd aan drie meerjarige thema's: de intensiveringsprogramma's (financieel-economische criminaliteit, cybercrime, georganiseerde misdaad), dialoog met de samenleving en de overheidsreactie op criminaliteit. Thema's die door hun breedte terugkomen in veel OM-activiteiten.

Ook in 2008 hebben de vijfduizend OM-medewerkers – in nauwe samenwerking met de politie – hun beste krachten gegeven voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde in Nederland. Niet voor niets. De totale criminaliteit in ons land neemt af. In de periode 2002-2008 bedroeg de daling zelfs ruim een kwart.

Deels valt dit te verklaren uit demografische en economische trends. Maar deels ook uit overheidsoptreden, zoals de gerichte aanpak van veelplegers en een grotere pakkans.

U kunt erop rekenen dat het OM zich ook in 2009 en de jaren daarna zal blijven inzetten. Betrokken, deskundig en zelfstandig.

Harm Brouwer
Voorzitter College van procureurs-generaal

Harm Brouwer, voorzitter College van procureurs-generaal

INTENSIVERINGSPROGRAMMA'S

Maatschappelijk effect sorteren

Maatschappelijk effect sorteren. Dat is de missie van het OM bij de bestrijding van cybercrime, financieel-economische criminaliteit en georganiseerde misdaad. In 2008 zijn daarvoor drie intensiveringsprogramma's van start gegaan, met in totaal zeven thema's: mensenhandel, georganiseerde hennepcultuur, witwassen/onverklaarbaar vermogen, vastgoed, ICT als doelwit van criminaliteit, kinderporno en fraude/heling op internet.

De intensiveringsprogramma's vormen de OM-bijdrage aan de doelstellingen van het kabinetsprogramma 'Veiligheid begint bij voorkomen'. Dit programma richt zich op de bestrijding van ernstige vormen van criminaliteit die voor de buitenwereld vaak lang onzichtbaar blijven, maar die de verbanden van onze samenleving aantasten en zelfs kunnen ondermijnen. Vormen van criminaliteit die zich bovendien niet houden aan nationale grenzen.

Een paar voorbeelden. Belastingontduiking met behulp van op zichzelf legaal bancair verkeer. Het stelen van inloggegevens waardoor duizenden burgers in één keer het slachtoffer worden van rekeningfraude. Uitbuiting, bedreiging, mishandeling en gedwongen prostitutie zijn bekend in de mensenhandel, een ernstige vorm van criminaliteit waarvan met name buitenlandse vrouwen het slachtoffer zijn. Maar mensenhandel leidt ook tot mensonterende excessen in andere sectoren met illegale tewerkstelling. Ook mannen zijn daarvan het slachtoffer.

Intensiveren: samen met ketenpartners
Bij de intensiveringsprogramma's zijn naast het OM en politie veel partijen betrokken, zoals gemeenten, bijzondere opsporingsdiensten, het Verbond van

Verzekeraars, de Nederlandse Vereniging van Banken, toezichhouders, slachtofferorganisaties en diverse ministeries. In 2008 is vooral flink geïnvesteerd in nauwere samenwerking met de politie.

Proeftuinmodel: meer dan een individuele strafzaak

De samenwerking wordt concreet in het proeftuinmodel. Hierin wordt geëxperimenteerd in concrete strafzaken met een samenwerking volgens nieuwe opsporingsmethoden en met de programmatische aanpak. In deze aanpak werken het OM, de politie, het bestuur (gemeenten), andere overheidsorganisaties en private partijen intensief samen om het criminaliteitsprobleem (bijvoorbeeld mensenhandel) te bestrijden én te voorkomen. Het gaat er niet alleen om de criminele organisatie in een individuele strafzaak te ontmantelen en de daders voor de rechter te brengen. Net zo belangrijk is het om de onderliggende (legale) structuren in beeld te brengen die deze vormen van criminaliteit mogelijk maken en zelfs in stand houden. Daarom wordt gewerkt met het zogeheten barrièremodel. In dit model worden barrières voor de misdaad opgeworpen nadat de kritische processen en criminaliteit bevorderende factoren van een bepaald thema in kaart zijn gebracht, samen met de mogelijke praktische, strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen. De eerste resultaten van voorbeeldstrafzaken die in 2008 zijn gestart, worden in de loop van 2009 bekend.

Aan elk van de intensiveringsprogramma's zijn één of meer bestuurlijke taskforces gekoppeld, waarin het OM en zijn partners op landelijk niveau zijn vertegenwoordigd. De taskforce inventariseert de in de proeftuinen gesignaleerde knelpunten en draagt oplossingen aan. Het gaat nadrukkelijk om het combineren van strafrechtelijke repressie en bestuurlijke preventie: daarin moet de meerwaarde zitten. Het doel: de misdaad effectiever te lijf gaan dan alleen met een strafrechtelijke aanpak. Het gaat uiteindelijk om het maatschappelijk effect: het tegengaan van ernstige vormen van misdaad waarmee veel slachtoffers worden gemaakt en waarin grote sommen geld omgaan.

De bestuurlijke rapportage
Een belangrijk instrument in de programmatische aanpak is de bestuurlijke rapportage, gemaakt op basis van de ervaringen opgedaan tijdens het individuele strafrechtelijk onderzoek. Uit de rapportages kunnen lessen voor de toekomst worden getrokken. Daarbij worden de taken tussen de ketenpartners verdeeld. Wat kunnen gemeenten doen aan bestuurlijk handhavingsbeleid (zoals strengere controle op lokale bordeelhouders door het intrekken van vergunningen en het sluiten van malafide 'ramen')? Wat kunnen toezichhouders doen aan preventie (bijvoorbeeld notarissen bij het tegengaan van vastgoedfraude)? En wat kunnen OM en politie beter doen?

Een betere informatiepositie van OM en politie is de basis voor het slagen van de programmatische aanpak.

Dit onderwerp loopt dan ook als een rode draad door de intensiveringsprogramma's. Er is alle partijen veel aan gelegen zo veel mogelijk relevante informatie snel boven tafel te krijgen. Het doel voor het OM is om op basis van geanalyseerde informatie de opsporing beter te kunnen sturen. Zo verwerft het OM de juiste zaken en maakt het betere afspraken met ketenpartners over prioriteiten, knelpunten en interventiestrategieën.

die deze informatie bevatten. Knelpunten in de huidige werkwijze worden daarmee blootgelegd.

Politie en OM zijn in overleg over de basis-eisen voor de diverse analyseproducten die nodig zijn voor een adequate sturing van de opsporingsinformatievoorziening. Ook over de vraag wie op nationaal, regionaal en lokaal niveau mag meepraten over de keuzes in de opsporing, zal de discussie in 2009 worden voortgezet.

Uitbreiding capaciteit
Om de informatiegestuurde opsporing ook binnen het OM goed van de grond te laten komen, hebben vier parketten in 2008 een informatieofficier aangetrokken en drie parketten een criminoloog. In de toekomst zal dit op alle elf regioparketten gebeuren. Zij sturen op informatievergaring door opsporingsdiensten en beoordelen of de informatie aanleiding geeft voor een strafrechtelijk onderzoek. Verder ontwikkelt het OM een visie op de rechtmatigheid van de informatie-inwinning bij de inzet van nieuwe opsporingsmogelijkheden met aan computers gekoppelde camera's die kentekens automatisch herkennen.

Om te kunnen bepalen of de politie bij de opsporing de juiste keuzes maakt, moeten politie en OM ook zicht hebben op het totale aanbod bij de politie en op de afwegingen die worden gemaakt. In welke regio blijven zaken te lang op de plank liggen? En wat zijn per regio de doorlooptijden van het oplossen van bijvoorbeeld woninginbraak? Daarvoor moeten zicht-op-zakenrapportages worden gemaakt,

Gevangenisstraffen in zaak mensenhandel 'Sneep'

Voor mensenhandel en mishandeling van vrouwen werden alle zes verdachten in de zaak Sneep veroordeeld tot gevangenisstraffen. Vijf van hen zijn ook schuldig verklaard aan deelname en/of leidinggeven aan een criminele organisatie.

De behandeling van de zaak startte in mei 2008. Het ging om een in Nederland opererende bende in mensenhandel met internationale contacten. De broers Hasan en Saban B. en vier medeverdachten dwongen vrouwen in de prostitutie te werken in de rosse buurten van Amsterdam, Utrecht en Alkmaar.

Het ging om zeker 120 vrouwen uit Nederland, Duitsland en Oost-Europese landen. Sommige vrouwen waren al werkzaam in de prostitutie en kwamen in de greep van de groep, anderen zijn volgens de loverboy-methode de prostitutie ingetrokken. Zij werden fysiek en psychisch uitgebuit en mishandeld en afgeschermd van de buitenwereld. Door geweld, intimidatie en lange werkdagen verwerden zij tot productiemiddel van de bende. Vijftien vrouwen hebben aangifte gedaan of een belastende verklaring afgelegd.

De opbrengsten van de mensenhandel werden witgewassen via stromannen. De organisatie beschikt over onroerend goed met een waarde van ruim 19 miljoen euro. Een strafrechtelijk financieel onderzoek loopt. In juli is uitspraak gedaan in de zaak. De zes verdachten zijn straffen opgelegd van acht maanden tot 7,5 jaar. Drie verdachten moeten daarnaast een schadevergoeding betalen waarbij de bedragen oplopen tot 50.000 euro. Het OM heeft hoger beroep ingesteld.

CYBERCRIME

Cybercrime innovatief bestrijden

Hardere aanpak van kinderpornografie. Tegengaan van fraude op internet. Grondige bestrijding van op ICT gerichte criminaliteit. Dit zijn de drie speerpunten van het intensiveringsprogramma Cybercrime van het OM. Met meer mensen, innovatieve opsporingsmethoden en een intensievere samenwerking met private en publieke partijen gaat het OM de strijd aan met de misdaad op het wereldwijde web.

Beter toegerust
Eind 2012 moet op alle niveaus de opsporing en vervolging van cybercrime zijn versterkt. Om dit te realiseren is in de eerste plaats meer menskracht nodig. Daarom heeft het OM in 2008 een begin gemaakt met uitbreiding van het aantal medewerkers. Hierdoor is de organisatie beter toegerust om cybercrimezaken adequaat te kunnen oppakken en behandelen. Daarnaast zet het OM in op kwaliteitsverbetering van de medewerkers door het opleidingsaanbod op het gebied van cybercrime te vernieuwen en uit te breiden. Het is de bedoeling dat alle officieren en secretarissen meer inzicht krijgen in de effecten op de alledaagse criminaliteit in een samenleving die door de ICT-ontwikkelingen sterk is veranderd. Dat vereist een permanente bijscholing. De aangepaste basisopleiding computercriminaliteit wordt opgenomen in het verplichte onderwijs voor alle officieren en secretarissen.

Phishing en hacken
ICT en internet nemen een steeds belangrijker plaats in onze samenleving in. Voor het financiële verkeer en het handelsverkeer zijn we bijvoorbeeld meer en meer afhankelijk van internet. Burgers, bedrijven en overheden hebben daardoor steeds vaker te maken met verschillende

vormen van cybercrime. In tachtig procent van de gevallen gaat het om oude criminaliteit in een nieuw jasje. In de overige twintig procent gaat het om nieuwe criminaliteit, zoals *phishing* (het verzamelen van inloginformatie door middel van een valse website) of hacken (het stelen van persoonlijke en financiële informatie door het inbreken in databases van bijvoorbeeld webwinkels als Markt-plaats).

Samenwerken
De criminele praktijk illustreert dat het gebruik van virtuele en fysieke ICT-infrastructuur kwetsbaar is. Dit zorgt ervoor dat diverse andere private en publieke partijen zich medeverantwoordelijk voelen voor een gecoördineerde aanpak. Het OM werkt dan ook samen met publieke en private partners, zoals bij voorbeeld internet service providers, de Nederlandse Vereniging van Banken, de Nationale Infrastructuur ter bestrijding van Cybercrime (NICC), GovCert (het Computer Emergency Response Team van de Nederlandse overheid) en de OPTA om de problemen op het gebied van cybercrime zo effectief mogelijk te bestrijden.

Nieuwste technieken
Om het onderwerp 'ICT als doelwit van cybercrime' te bepalen heeft er eind 2008 een expertmeeting over cybercrime plaatsgevonden. Hiermee zijn de eerste stappen naar een effectieve aanpak en een verregaande samenwerking met publieke en private partijen gezet. In arrondissement Rotterdam wordt bij de aanpak van kinderporno gebruik gemaakt van innovatieve opsporingsstechnieken. Deze elektronische manier van opsporen werkt sneller en belast de onderzoeker minder met het bekijken van het – soms zeer schokkende – beeldmateriaal.

INFORMATIEGESTUURDE OPSPORING

Opsporingsinformatievoorziening kan beter

Criminaliteitsbeeldanalyses en speciale informatieofficieren bij de parketten: het OM en de politie hebben in 2008 concrete stappen genomen om vaker en gestructureerder informatie uit te wisselen. Dit betekent een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering in de opsporing en aanhouding van criminelen.

Afgelopen jaren hebben informatiewinning en informatiegestuurde opsporing veel aandacht gekregen en terrein gewonnen. Capaciteitsproblemen en een onduidelijke rolverdeling stonden een goede implementatie echter in de weg. Dit waren voor het OM en de politie redenen om hun onderlinge samenwerking kritisch te bekijken. Conclusie: met meer inzicht in elkaars activiteiten behoren miscommunicatie en gebrekkige afstemming tot het verleden.

Nationaal Intelligence Model

In 2007 gingen politie en OM van start met het Nationaal Intelligence Model (NIM). Dit model beschrijft de taken en verantwoordelijkheden van beide partijen op lokaal, regionaal en nationaal niveau. In 2008 hebben politie en OM een aantal concrete afspraken gemaakt over

informatiegestuurde opsporing. Voorbeeld hiervan is een vast stramien voor de structuur en de inhoud van regionale criminaliteitsbeeldanalyses. Deze informatieproducten vormen de basis voor het sturen van de opsporing.

Trends in criminaliteit

Een criminaliteitsbeeldanalyse (cba) beschrijft de ontwikkeling van criminaliteit op een bepaalde plek gedurende een bepaalde periode. Deze analyse vormt de basis voor veel strategische keuzes bij politie en OM. Sinds 2008 zijn alle politiekorpsen verplicht een cba op te stellen en openbaar te maken voor alle vormen van criminaliteit. Een jaar eerder moesten zij dit al voor zware en georganiseerde criminaliteit doen.

Om te kunnen bepalen of de politie bij de opsporing de juiste keuzes maakt, moeten politie en OM ook zicht hebben op het totale aanbod bij de politie en op de afwegingen die worden gemaakt. In welke regio blijven zaken te lang op de plank liggen? En wat zijn per regio de doorlooptijden van het oplossen van bijvoorbeeld woninginbraak? Daarvoor moeten zicht-op-zakenrapportages worden gemaakt,

Corinne Dettmeijer,
Nationaal Rapporteur
Mensenhandel

‘De ernst van uitbuiting komt onvoldoende tot uiting in de opgelegde straffen.’

Sinds 2000 beschikt Nederland over een Nationaal Rapporteur Mensenhandel. Jaarlijks rapporteert zij aan de regering over de opsporing, vervolging en preventie van mensenhandel en de bescherming van de slachtoffers. Dat betreft niet alleen de situatie in de seksindustrie. In sectoren als de horeca, de tuinbouw en de bouw en verder in privésituaties komt eveneens uitbuiting voor. Sinds de strafbaarstelling van uitbuiting buiten de seksindustrie in januari 2005 zijn er negen van dit soort zaken voor de rechter gebracht. Slechts in twee gevallen leidde dit tot een veroordeling. Dit heeft er vooral mee te maken dat de wetgever dit begrip niet heeft afgebakend. Het gaat om de scheidslijn tussen slecht werkgeverschap en uitbuiting. Dit begrip, aldus huidig rapporteur Corinne Dettmeijer, moet door de rechtspraak worden ingevuld. “Rechters leggen de lat nogal hoog. Er moet, zo lijkt het, sprake zijn van welhaast slavernij-achtige toestanden om tot een veroordeling te komen”.

Corinne Dettmeijer, Nationaal Rapporteur Mensenhandel:

“Uitbuiting is een vreselijk misdrijf. Het is gewetenloos om mensen te gebruiken als dingen, als wegwerp-producten. De vraag is of de ernst van dit misdrijf en de gevolgen daarvan voor de slachtoffers voldoende tot

uitdrukking komen in de opgelegde straffen. Je zou hier bijvoorbeeld ook een vergelijking kunnen maken met de voor verkrachting opgelegde straffen. Mijn bureau doet momenteel onderzoek naar de jurisprudentie ten aanzien van uitbuiting in de seksindustrie. Hierbij is een analyse van de opgelegde straffen een belangrijk aandachtspunt. Ik ben tevreden met het wetsvoorstel om de strafmaxima voor mensenhandel te verhogen.”

“Het gaat om een omvangrijk probleem. In 2008 zijn 809 slachtoffers van mensenhandel door Comensha (de instantie die de registratie verzorgt, red.) geregistreerd. Dat zijn er meer dan in 2007, maar dat hoeft niet te betekenen dat het fenomeen toeneemt; het kan net zo goed het gevolg zijn van een versterkte aanpak van politie en justitie. Mensenhandel is niet goed zichtbaar. Er moet capaciteit ingezet worden om het te vinden. Bestrijding van mensenhandel is voor politie en justitie een speerpunt. De beslissingen ten aanzien van de inzet van capaciteit worden in het driehoeksoverleg genomen. Ook de burgemeesters moeten dus van de urgentie zijn doordrongen. Gelukkig zien we dat grote zaken steeds beter worden opgepakt. Met acties als ‘Koolvis’ en ‘Sneep’ is door goede samenwerking in de keten een goed resultaat geboekt tegen de georganiseerde misdaad.”

“We kunnen uit de registratie van het OM niet opmaken of het gaat om mensenhandel in de seksindustrie,

om uitbuiting in andere sectoren, of dat het gaat om loverboy-problematiek. Alles wordt geregistreerd onder artikel 273f wetboek van strafrecht. Dat is jammer. Bij gerichte registratie zou er meer informatie zijn hetgeen de aanpak van mensenhandel ten goede zou komen. Ook de opvang van slachtoffers is zeker voor verbetering vatbaar. Te denken valt aan het opzetten van categorale opvang, de opvang van mannelijke slachtoffers en – en daar maak ik me ernstig zorgen over – het gebrek aan goede behandelplekken voor slachtoffers van loverboys.”

“Wij rapporteren jaarlijks, dit jaar zal dat op 18 oktober, de dag tegen de mensenhandel zijn. Het ene jaar is het een uitgebreid rapport met vele aanbevelingen, het andere jaar een cijfermatige update. Onze aanbevelingen worden door het kabinet zeer serieus genomen. Zo is er een kaderwet prostitutie in voorbereiding en is er een Taskforce mensenhandel ingesteld. Ook zijn de aanbevelingen ten aanzien van de verblijfsrechtelijke voorzieningen voor slachtoffers opgevolgd. De aandacht binnen het OM voor specialisatie, educatie en concentratie van kennis op het terrein van mensenhandel juich ik toe. Het zou goed zijn als die lijn ook door de rechtspraak zou worden gevolgd. Dat zou de aanpak van mensenhandel ten goede komen.”

LANDELIJK PARKET

Krachtige aanpak internationaal georganiseerde misdaad

De aanpak van internationaal georganiseerde misdaad is in 2008 onverminderd krachtig voortgezet door het Landelijk Parket. De in- en uitvoer van cocaïne, heroïne en de productie en uitvoer van synthetische drugs behoren tenslotte tot de meest winstgevendende vormen van georganiseerde misdaad. Het Landelijk Parket neemt deel aan het intensiveringprogramma Aanpak georganiseerde misdaad en de ingerichte proeftuinen.

De strafzaken van het Landelijk Parket laten duidelijk zien waar de hedendaagse georganiseerde misdaad mee bezig is. In zaken bij verschillende rechtbanken gingen de strafprocessen over omvangrijke containerlijnen met honderden kilo's gesmokkelde cocaïne, de onderschepping van vierhonderdvijftig kilo heroïne en de import van grondstoffen voor de productie van ecstasy.

Wapens en cybercrime

In september ontdekte de Nationale Recherche in Amsterdam een wapendepot met meer dan honderdvijftig vuurwapens, waaronder nieuwe automatische Glock-pistolen en Steyr-machinepistolen met bijbehorende geluiddempers en patroonhouders. Op verzoek van de Italiaanse justitie kon een voortvluchtig lid

van de misdaadorganisatie 'Ndrangheta' worden aangehouden. Ook bij andere gelegenheden leidden Italiaanse verzoeken tot de aanhouding van gezochte misdadigers. Een onderzoek naar hightech-crime leidde in oktober tot de aanhouding van enkele hoofdverdachten in Oekraïne en Rusland. De hackers waren betrokken bij digitale aanvallen op bankrekeningen in West-Europa. In Nederland leidde het onderzoek tot de veroordeling van elf katvangers, die hun bankrekeningen beschikbaar hadden gesteld aan de cybercriminelen.

Terrorisme

De rechtbank Rotterdam veroordeelde in maart 2008 een echtpaar tot drie jaar gevangenisstraf wegens deelneming aan een terroristische organisatie, het voorbereiden van aanslagen en het bezit van zeer gevaarlijke wapens. Een 26-jarige Pakistaan die in diezelfde maand in Breda werd aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij terrorisme is daarna overgedragen aan de vreemdelingendienst. Het onderzoek tegen hem leverde geen bewijs op voor deelneming aan de internationale jihad.

Getuigenbescherming

De liquidaties in de onderwereld hebben ertoe geleid dat de afgelopen jaren

een groter aantal getuigen in speciale beschermingsprogramma's is opgenomen. In 2004 kwam het aantal 'projecten' van het team getuigenbescherming bij het Korps landelijke politiediensten (KLPD) met 43 voor het eerst sinds 2000 boven het gemiddelde van 19. Na de moord op vastgoedhandelaar Willem Endstra in mei 2004 zijn politie en OM een groot aantal onderzoeken gestart om het geweld in het criminele milieu te keren

en de daders strafrechtelijk te vervolgen. Wanneer door de medewerking aan politie en OM een getuige wordt bedreigd, zal de overheid zo iemand beschermen. Het is evenwel niet voldoende dat een getuige zich bedreigd voelt. Bij bedreiging moet het gaan om een ernstige, serieuze dreiging die direct verband houdt met de medewerking aan de politie en OM. De te treffen beschermingsmaatregelen kunnen zich ook tot anderen in de omgeving

van een getuige uitstreken, zoals bijvoorbeeld partners, kinderen en andere familieleden. De bescherming van een getuige heeft niet tot doel volledig in zijn levensonderhoud te voorzien. Hij of zij behoudt een eigen verantwoordelijkheid voor de inrichting van zijn leven. Zodra de dreiging tot een aanvaardbaar niveau is gedaald, houdt de zorgplicht van de Staat op en moet de getuige weer volledig zelfstandig leven.

GEORGANISEERDE MISDAAD

Mensenhandel: moderne slavernij

Bestrijding en preventie van mensenhandel was in 2008 een van de topprioriteiten van het OM. Dat blijft de komende jaren ook zo. Het OM geeft hoge prioriteit aan het tegengaan van mensenhandel.

Mensenhandel schendt de persoonlijke vrijheid en de lichamelijke en geestelijke integriteit van de slachtoffers. Vaak worden zij gedwongen te werk gesteld in de prostitutie, maar ook in andere sectoren: horeca, tuinbouw, industrie en 'thuiswerk'. Mensenhandel houdt zich niet aan nationale grenzen. In veel gevallen worden slachtoffers in het land van herkomst geronseld door land- of streekgenoten en onder valse voorwendselen naar Nederland gehaald. Dan volgt uitbuiting door misleiding, dwang, bedreiging en geweld.

Versterking op regioniveau

In 2008 is besloten de regioparketten te versterken met een officier mensenhandel: een deskundige die de meer complexe mensenhandelzaken in de hele regio onder zijn hoede neemt. En die daarbij nauw samenwerkt met partners in de opsporing en controle. In de eerste helft van 2009 zullen alle regioparketten beschikken over een dergelijke specialist.

Taskforce

Verantwoordelijk voor een effectievere aanpak van mensenhandel is de breed

samengestelde taskforce Mensenhandel die in 2008 door minister Hirsch Ballin en staatssecretaris Albayrak is geïnstalleerd. De taskforce staat onder voorzitterschap van het OM en wordt verder gevormd door vertegenwoordigers van de politie, de nationale rapporteur mensenhandel, bestuurders van een aantal gemeenten, verschillende departementen en vertegenwoordigers van de rechtspraak (de zittende magistratuur).

Sneep en Koolvis

Een voorbeeld van de programmatische aanpak bij mensenhandel is de strafzaak 'Sneep'. In 2006 startte de Nationale Recherche dit opsporingsonderzoek naar een groep mensenhandelaren die op grote schaal vrouwen in de prostitutie bracht. In 2008 werden in de zaak 'Sneep' zes mannen veroordeeld tot celstraffen tot zevenenhalf jaar (zie elders in dit jaarbericht). Tijdens het opsporingsonderzoek hebben OM, politie en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) samen met de gemeenten verkend hoe integraal kan worden gewerkt bij de strafzaak en welke lessen daaruit kunnen worden getrokken (zie: Intensiveringsprogramma's). De bevindingen verschenen medio 2008 in de bestuurlijke rapportage 'Sneep'. Begin 2009 wordt de bestuurlijke rapportage verwacht in de zaak 'Koolvis', waarin de verdwijning van minderjarige Nigeri-

aanse asielzoekers centraal staat. In deze zaak is de hele keten aangepakt en werd samengewerkt met een groot aantal buitenlandse opsporingsinstanties.

Buiten de landsgrenzen

De internationale samenwerkingsprojecten concentreerden zich afgelopen jaar vooral op Roemenië, Bulgarije en Nigeria als belangrijke herkomstlanden van slachtoffers van mensenhandel. Assistentie werd verleend aan het Roemeense agentschap voor bestrijding van mensenhandel. Hierdoor is de operationele samenwerking met Roemenië aanzienlijk verbeterd. De samenwerking met Bulgarije heeft in 2008 in het teken gestaan van voorbereidingen voor het Bulgaars expertisecentrum voor mensenhandel en -smokkel. Het OM gaat hier in 2009 met name werken aan trainingen van Bulgaarse medewerkers en de versterking van de informatieanalysecapaciteit.

Met het Nigeriaans agentschap voor de bestrijding van mensenhandel is in 2008 goed samengewerkt in de zaak 'Koolvis'. Dit agentschap kampt met een enorm gebrek aan capaciteit. Daarom bereidt het OM zich voor op een project om technische assistentie te verlenen. Het OM is ervan overtuigd dat de operationele samenwerking met deze landen de informatieverstrekking aan Nederland in mensenhandelzaken ten goede komt.

FUNCTIONEEL PARKET

Fraude en milieu van belang in 2008

Binnen het Functioneel Parket (FP) stond 2008 in het teken van verdere groei en professionalisering. Dit jaar wordt hard gewerkt aan de volgende fase hiervan. De zaken die het FP behandelt, worden steeds groter en nemen in belang toe.

Er zijn verschillende trends te zien in de zaken van het FP. Zo behandelt het FP beleggingsfraudezaken waar veel slachtoffers bij betrokken zijn. In 2008 waren er ongeveer twintig grote zaken in behandeling op het gebied van beleggingsfraude.

Deze zaken trekken veel aandacht van de media. Ook in de toekomst zal zwaar op dit soort zaken worden ingezet en wordt aandacht besteed aan de voorlichting erover. Daarom organiseert het FP bijeenkomsten voor slachtoffers van beleggingsfraude.

Asbestzaken

Asbest is een van de speerpunten in de milieuhandhaving. Hoewel asbest al langere tijd niet meer wordt toegepast in Nederland, komt het nog steeds in grote

hoeveelheden in huizen en andere gebouwen voor. Om de risico's te voorkomen die bij onzorgvuldig handelen kunnen ontstaan, is de afgelopen jaren geïnvesteerd in regelgeving, toezicht en opsporing en vervolging. In 2008 heeft het FP circa 130 asbestzaken afgedaan. Van deze zaken is 35% voor de rechter gebracht en bestraft met geldboetes, variërend van 1.000 tot 30.000 euro. Momenteel lopen enkele grootschalige opsporingsonderzoeken naar zware criminaliteit in de asbestbranche.

GEORGANISEERDE MISDAAD

Hennepteelt: niet onschuldig

Een zichtbare afname van de grootschalige hennepteelt in 2012. Daar moet de in 2008 opgerichte taskforce Aanpak Georganiseerde Hennepteelt voor gaan zorgen. Onder voorzitterschap van het OM sloegen de politie, Belastingdienst, energiebedrijven, woningcorporaties en gemeenten de handen ineen om georganiseerde henneptelers te ontmoedigen.

Leren uit de praktijk. Knelpunten herkennen en oplossen. Best practices delen. Dat is in een notendop de opdracht van de taskforce. Een werkwijze om niet alleen de hennepteelt zelf, maar vooral de geor-

ganiseerde misdaad daarachter een flinke slag toe te brengen. Daarnaast moet de taskforce de houding doorbreken dat het kweken van hennep onschuldig is.

Gebundelde inzet

De instelling van de taskforce Hennepteelt vloeit voort uit het intensiveringsprogramma Aanpak georganiseerde misdaad. Het OM beschikt – door dit programma – vier jaar lang over extra middelen, mensen en gebundelde inzet. Zo kunnen de inspanningen tegen de georganiseerde hennepteelt geïntensiveerd worden, in de breedte én de diepte.

Kennis uitwisselen in de strijd tegen misdaad

De tien regionale informatie- en expertisecentra, die in 2009 hun beslag krijgen, zullen een belangrijke rol vervullen bij de bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad. In de centra wordt informatie verzameld en uitgewisseld tussen de diverse ketenpartners bij de bestrijding hiervan.

In de centra werken gemeenten samen met het OM, de politie, de Belastingdienst, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, Economische Controle-dienst (FIOD-ECD) en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD). De centra vormen een landelijk netwerk. Er komt ook een landelijk informatie- en expertisecentrum, zodat er ook op nationaal niveau kennis wordt verzameld en uitgewisseld over de georganiseerde misdaad.

Door deze uitwisseling kan per incident de juiste aanpak worden gekozen. Soms is dat strafrechtelijk, soms fiscaal (via aanslagen, naheffingen en boetes), soms bestuurlijk (door het niet verlenen of intrekken van vergunningen) en soms door preventieve maatregelen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE CRIMINALITEIT

Onzichtbaar en schadelijk

Fraude is een vorm van criminaliteit die vaak onzichtbaar blijft voor de buitenwereld. Maar fraude kan een grote impact hebben op de samenleving. Het intensiveringsprogramma financieel-economische criminaliteit (FINEC) richt zich op de bestrijding van deze complexe vorm van misdaad. In 2008 zijn concrete stappen gezet met uitbreiding van de capaciteit bij het OM en de inrichting van een Vastgoed Intelligence Centre.

Fraude is er in alle soorten en maten. Van faillissements- en belastingfraude tot verzekerings- of internetfraude. Een vastgoedfraude, een vorm van financieel-economische criminaliteit die de laatste jaren lijkt toe te nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het investeren van criminele winsten in bedrijfspanden als cafés, coffeeshops, winkels, bordelen en hotels, die vervolgens vaak als uitvalsbasis of

voorziening dienen voor het plegen van misdrijven. Ook is de onroerendgoed-sector kwetsbaar voor witwaspraktijken en ontduiking van fiscale verplichtingen. Net als andere vormen van financieel-economische criminaliteit is de bestrijding van vastgoedfraude weerbarstig; het is complexe materie en het vraagt veel expertise en menskracht bij het OM en de opsporingsdiensten.

Meer menskracht

In de tweede helft van 2008 is begonnen met de uitvoering van het intensiveringsprogramma FINEC. Dit betekent dat het OM heeft geïnvesteerd in kwantitatieve en kwalitatieve versterking van zijn organisatie. Zo is de capaciteit bij het Functioneel Parket en het Bureau Ontnemingswetgeving OM (BOOM) uitgebreid. Ook ligt er een voorstel voor uitbreiding van de zes parketten die de gezagsrol vervullen

bij de bovenregionale recherche. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het versterken van de fraudemeldpunten en in de tweede plaats om meer officieren van justitie. Door deze uitbreidingen kan het OM er beter voor zorgen dat de goede zaken bij het OM binnenkomen en dat deze ook beter worden afgewikkeld. Het bestaande opleidingsprogramma voor de aanpak van fraude is geactualiseerd.

Verder is het Vastgoed Intelligence Centre (VIC) opgericht. Dit is een samenwerkingsverband van OM, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst – Economische Controledienst (FIOD-ECD) en de Belastingdienst. Hierin wordt informatie uit allerlei bronnen vergaard en geanalyseerd. Deze wordt onder meer gebruikt voor strafrechtelijke onderzoeken naar vastgoedfraude.

Beleggingsfraude met particulier geld

De FIOD-ECD (Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst – Economische Controledienst) hield in september 2008 drie (oud-)directeuren van een beleggingsadvieskantoor uit Helmond aan vanwege beleggingsfraude. Ook werden computers en administraties in beslag genomen en werd conservatoir beslag gelegd op waardevolle goederen.

Aanleiding voor het onderzoek was een aangifte van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het beleggingskantoor bood obligatieleningen aan en zou de betrokken gelden gebruiken voor de aankoop en het beheer van Amerikaanse levensverzekeringen, Life Settlements. Daarmee adverteerden ze landelijk. Zo'n vijfhonderd particulieren legden ongeveer 33 miljoen euro in. Vermoedelijk hebben de verdachten een aanzienlijk deel daarvan gebruikt voor privédoeleinden zoals auto's en huizen. Aan de aanhoudingen gingen doorzoeken vooraf in het kantoor van het bedrijf en vier woningen. Begin 2009 vond er een regiezitting plaats, de datum van de inhoudelijke behandeling is nog niet bekend.

Levenslang voor moord Hoogerheide

In februari 2008 veroordeelde het gerechtshof in Den Bosch Juliën C. in hoger beroep tot levenslange gevangenisstraf voor de moord op een 8-jarige scholier op een basisschool in Hoogerheide in 2006.

De rechtbank Breda had de verdachte eerder voor doodslag veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf en TBS met dwangverpleging. Het OM had moord ten laste gelegd en twintig jaar en TBS met dwangverpleging geëist. Zowel OM als verdachte zijn in hoger beroep gegaan. Het hof oordeelde vervolgens dat er inderdaad sprake was van moord. Bovendien kan niet worden uitgesloten dat de verdachte een potentieel gevaar voor de samenleving blijft.

BUREAU ONTNEMINGSWETGEVING OM

Trend: misdaad loont minder

Misdaad mag niet lonen. De taak van het Bureau Ontnemingswetgeving OM (BOOM) is ervoor te zorgen dat misdaad ook niet zál lonen door in nauwe samenwerking met de parketten en de ketenpartners criminele winsten af te nemen. In 2008 inde het Centraal Justitiepaleis Incasso Bureau (CJIB) 23 miljoen euro aan ontnemingsgelden.

De mediabelangstelling voor ontnemingszaken neemt toe. BOOM groeit, zowel in aantal ontnemingszaken en conservatoir beslag, als in aantal medewerkers (tot ruim tachtig in 2008). Het incassoresultaat vertoont in de loop van de jaren een flinke stijging. Was dit in 2006 nog 17,5 miljoen euro, in 2007 steeg dit tot 22,5 miljoen euro. Deze stijging heeft in 2008 dus met een half miljoen euro doorgezet. Het incassoresultaat is een relatief klein deel van het totaal Neder-

landse criminele vermogen. Toch is de ontwikkeling in het incasseren van crimineel vermogen ontegenzeggelijk positief. In 2009 wil BOOM het incassoresultaat van de afgelopen jaren overtreffen.

Conservatoir beslag

Naast de incassering van crimineel vermogen door het CJIB, legt BOOM conservatoir beslag. Hiermee wordt vermogen tijdens een strafrechtelijk onderzoek of een proces bevroren totdat de rechter onherroepelijk uitspraak heeft gedaan. In 2008 beheerde BOOM circa 550 miljoen euro aan nationaal en internationaal conservatoir beslag. Dit is een stijging van circa 100 miljoen euro ten opzichte van 2007. Voordat conservatoir beslag uitmond in daadwerkelijke ontneming, verstrijken vaak een of meer jaren. Want ontneming kan pas uitgevoerd worden als de rechter onherroepelijk uitspraak

heeft gedaan over de ontnemingsmaatregelen.

Stijgende trend doorzetten

BOOM heeft als taak de bestaande mogelijkheden tot ontneming beter te benutten. Het bureau wil ook met adviezen een bijdrage leveren aan verruiming van de wetgeving over de bevoegdheden in opsporing en beslaglegging. En door nog hechter samen te werken, bijvoorbeeld met internationale justitiële ketenpartners. Niet voor niets is BOOM sinds medio december 2008 het International Contactpoint voor ontneming. In 2009 moet dat verder zijn beslag krijgen. Verder levert BOOM een bijdrage aan onder meer de intensiveringprogramma's cybercrime, financieel-economische criminaliteit (FINEC) en aanpak georganiseerde misdaad.

Nationale en internationale samenwerking

Om misdaad niet te laten lonen werkt het OM voor het ontnemen van crimineel vermogen nauw samen met de ketenpartners: de politie, de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst – Economische Controledienst (FIOD-ECD) en het Centraal Justitiepaleis Incasso Bureau (CJIB). Regionaal en lokaal worden ook initiatieven tot ontneming ontplooid. Zoals bij het oprollen van hennepkwekerijen, het aanpakken van witwaspraktijken en vastgoedfraudezaken. Een ander goed voorbeeld zijn de 'patserprojecten' in verschillende politieregio's. De politie kan daarbij luxueuze auto's, scooters of andere dure spullen in beslag nemen als de eigenaars niet kunnen aantonen dat ze met eertijk geld zijn betaald.

Buitenlandse ontnemingsonderzoeken voert het BOOM uit in samenwerking met een omvangrijk internationaal netwerk (Europol, Eurojust en CARIN; Camden Assets Recovery Interagency Network). Binnen de EU worden nu in alle landen soortgelijke organisaties als BOOM opgericht, om in Europees verband intensiever samen te werken.

VIER NIEUWE VEILIGHEIDSHUIZEN GEOPEND

Ketennetwerk werkt goed

Vier nieuwe veiligheidshuizen in Groningen, Assen, Almere en Zutphen. Deze steden hebben in 2008 hun eigen gebouw geopend waar gemeente, jeugd- en zorginstellingen, politie en OM samen criminaliteit en overlast bestrijden. Met de komst van deze nieuwe huizen staat de teller in Nederland op 29. Daarmee zijn we een stap dichterbij de doelstelling van een landelijk dekkend netwerk van veiligheidshuizen gekomen.

Het is de bedoeling dat er in 2009 13 veiligheidshuizen worden geopend, onder meer in G4-gemeenten Den Haag en Rotterdam. Dé kracht van het veiligheidshuis is dat het zich als een netwerk van verschillende ketenpartners bezighoudt

met de operationele aanpak van veiligheidsproblemen in steden. De problemen worden op een flexibele, slagvaardige en grensverleggende manier aangepakt. Dit past bij de veiligheidproblematiek die vaak zeer complex is en bij de ambitie om tot een meer integrale benadering te komen van veiligheidsvraagstukken.

Onder één dak

Door de multidisciplinaire aanpak kan direct worden ingegrepen richting dader en slachtoffer. De thema's huiselijk geweld, veelplegers en jeugd staan in de veiligheidshuizen centraal. Doordat de instellingen onder één dak opereren kennen ze elkaar, zijn de lijnen kort waardoor preventie en repressie effectief op elkaar

zijn afgestemd. De gemeente is daarbij eindverantwoordelijk voor het functioneren van de zorgketen, waaronder de nazorg. Het OM is verantwoordelijk voor de strafrechtketen.

Keten langer

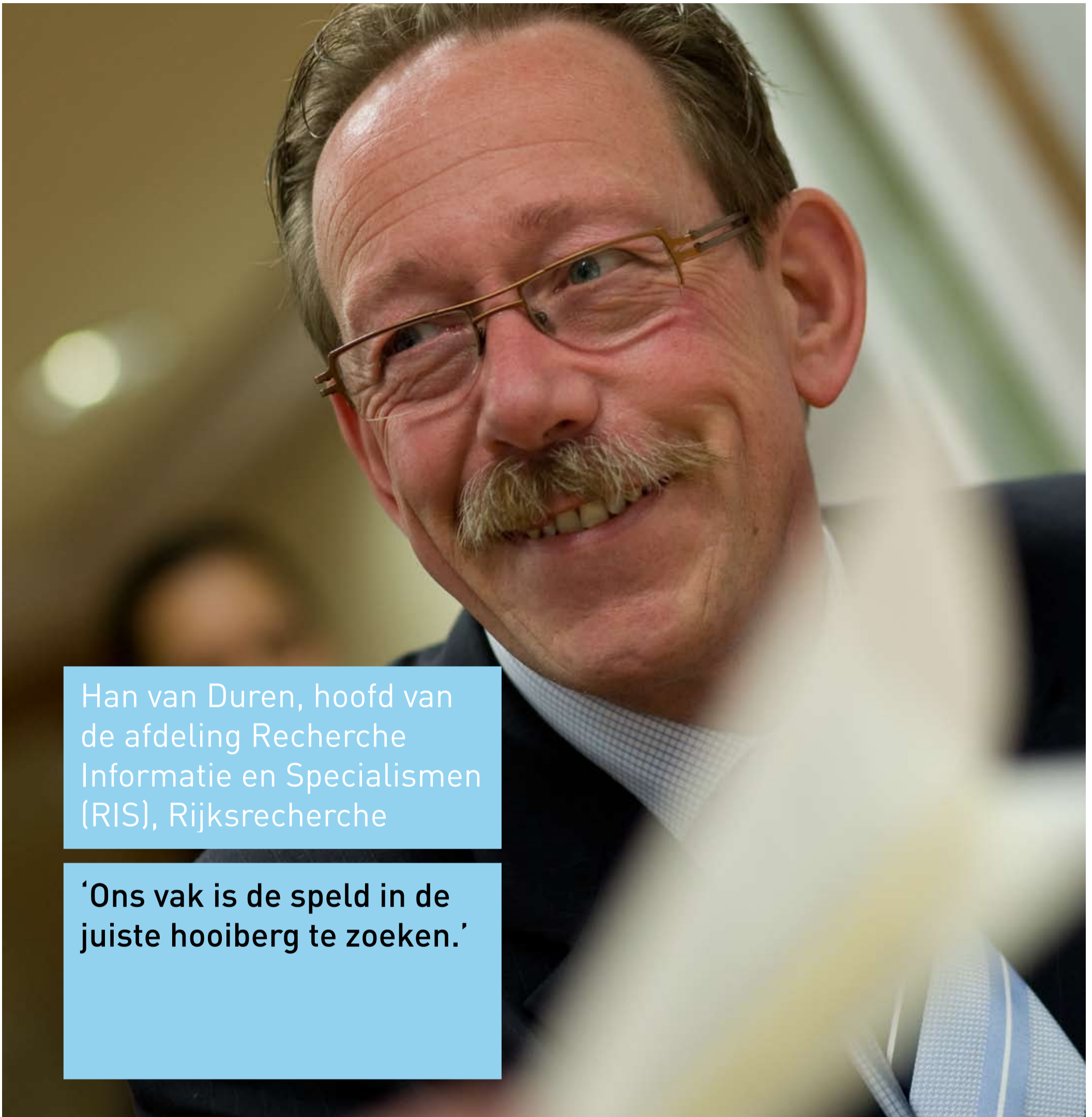
Door de veiligheidshuizen heeft het OM de mogelijkheid de keten bij de inzet van het strafrecht langer te maken. Hierbij gaat het om de aansluiting op maatschappelijke zorgnetwerken die preventief werken en nazorg verlenen. Bovendien kan het strafrecht slimmer worden toegepast. Het efficiënt managen leidt er soms toe dat strafrechtelijk ingrijpen overbodig is. Bijvoorbeeld doordat netwerkpartners zorgen voor effectieve (gedrags)interven-

ties waardoor het dreigen met strafrechtelijke interventies vooralsnog afdoende is.

Positief effect

De veiligheidshuizen hebben zich inmiddels bewezen. Het werken op één locatie bevordert dat de partners elkaar sneller leren kennen, elkaar vertrouwen en informatie over een cliënt willen delen. De samenwerking leidt tot meer volledige informatie over cases en maakt een effectievere persoonsgebonden aanpak mogelijk. Bij een aantal veiligheidshuizen heeft dit al tot aantoonbaar resultaat geleid op het gebied van recidivevermindering en een vermindering van overlast en criminaliteit. Goed voorbeeld in dit verband is het veiligheidshuis in Enschede.

Daar laten de cijfers over de periode 2005 – 2007 bij zeer actieve veelplegers een daling zien van het aantal veelplegers (-25%) en het aantal door hen gepleegde feiten (-49%). Tegelijkertijd doen ketenpartners praktijkervaring op. Ze krijgen hierdoor inzicht in wat werkt en wat niet werkt. Het vestigen van de veiligheidshuizen komt voort uit het coalitieakkoord van kabinet Balkenende IV waarin is opgenomen dat in alle grotere steden veiligheidshuizen moeten komen.

Han van Duren, hoofd van de afdeling Recherche Informatie en Specialismen (RIS), Rijksrecherche

‘Ons vak is de speld in de juiste hooiberg te zoeken.’

De Rijksrecherche richt zich op het opsporen van strafbare feiten binnen de overheid, delicten die de overheidsintegriteit (ernstig) raken. Daarbij speelt informatiegestuurde opsporing steeds vaker een rol. Met het structureel verzamelen van onderzoeksinformatie door een CIE (Criminele Inlichtingen Eenheid), CBA (criminaliteitsbeeldanalyse), informatie- en internetrecherche krijg je grondiger inzicht in de aard van de criminaliteit. Ook kan het opsporingsonderzoek daarmee beter worden aangestuurd. Rijksrechercheonderzoeken variëren overigens van ambtelijke corruptie en schietincidenten tot celdoden bij de politie.

Han van Duren, hoofd van de afdeling Recherche Informatie en Specialismen (RIS):

“Onze positie is belangrijk voor onze opsporingsonderzoeken. De Rijksrecherche is onderdeel van de Nederlandse politie, maar het gezag en beheer van onze dienst ligt bij het College van procureurs-generaal van het OM. Hiermee is er dus afstand tot de politiekorpsen, waarbinnen wij ook onderzoek doen. We verwachten overigens een verschuiving van onderzoeken bij de

politie naar onderzoeken bij het openbaar bestuur en andere overheidssectoren. In lijn met het meerjarenbeleidplan richten we ons actiever op dit openbaar bestuur. In 2008 zijn we begonnen onze werkwijze daarop in te richten. Bij de CIE-rechercheurs is meer aandacht voor onderzoeken binnen het openbaar bestuur en in 2008 is gestart met de werving van informatie- en internetrechercheurs. Voor informatiegestuurde opsporing is een stevige sectie inlichtingen- en informatierecherche noodzakelijk.”

“De Rijksrecherche krijgt meer onderzoeksvragen dan ze kan verwerken. Het is dus nodig om te prioriteren. De Coördinatiecommissie Rijksrecherche, die een mandaat heeft van het College van procureurs-generaal, besluit welke onderzoeken moeten worden uitgevoerd. En daar komt het belang van informatiegestuurde opsporing nogmaals om de hoek kijken. Door te zorgen dat je structureel inzicht krijgt in welke soort criminaliteit er waar speelt, kun je onderbouwd je prioriteiten stellen bij het bepalen van uit te voeren onderzoeken. Een aantal van onze onderzoeksvoorstellen is al door de coördinatiecommissie gehonoreerd.”

“Een goed criminaliteitsbeeld krijgen vereist een andere manier van kijken naar de criminaliteit. Een voorbeeld: vroeger richtten we ons vooral op de ambtenaar die werd omgekocht. Nu bekijken we het ook van de andere kant: wie maakt zich schuldig aan omkoping en welke ambtenaren zijn daar vervolgens bij betrokken? Informatiegestuurde opsporing gaat nog verder. We nemen een hele branche of sector onder de loep en sporen mogelijke risico's op die criminaliteit in de hand werken. We verzamelen daarover structureel informatie en analyseren en definiëren dat in bijvoorbeeld een rapportage of onderzoeksvoorstel.”

“Is het zoeken naar een speld in een hooiberg? Misschien, maar dan is het wel ons vak om in ieder geval in de juiste hooiberg te zoeken. Je moet daarin dus creatief zijn en innovatief. De Rijksrecherche streeft ernaar een kenniscentrum te worden, de verzamelde informatie beschikbaar te stellen, ook voor andere opsporingsonderdelen bij de politie of andere overheidsinstellingen. Het is tenslotte een maatschappelijk belang om kritisch te zijn wanneer de integriteit van de overheid in het geding is.”

AANGESCHERPTE AANWIJZING TAAKSTRAFFEN

Geen taakstraf voor ernstige gewelds- en zedendelicten

Verdachten van ernstige gewelds- en zedendelicten waarop een gevangenisstraf van zes jaar of meer staat én die een ernstige aantasting van de lichamelijke integriteit opleveren, mogen niet meer enkel een taakstraf opgelegd krijgen. Dit staat in de nieuwe Aanwijzing taakstraffen die op 1 januari 2009 in werking trad.

Ook is een aantal delicten met een lagere strafbedreiging dan zes jaar hieraan gelijkgesteld. Het gaat om jeugdprostitutie, kinderporno, ambtswang en wederspanning met licht of zwaar letsel.

Onderzoek na media-aandacht

De aanscherping van de aanwijzing volgt op een onderzoek naar aanleiding van berichtgeving in de media. Daarin werd gezegd dat rechters tegen de bedoeling van de wetgever in taakstraffen oplegden bij ernstige misdrijven. Ook zou het OM

tegen de beleidsregels van het College van procureurs-generaal in taakstraffen eisen bij verdachten die al meer dan eens een taakstraf kregen opgelegd. Naar aanleiding van deze berichtgeving hebben de Raad voor de rechtspraak en het OM onderzoek laten doen naar de praktijk van het vorderen en opleggen van taakstraffen. Hieruit bleek dat de realiteit genuanceerder is dan de media deden geloven: in het algemeen wordt conform het oogmerk van de wetgever gehandeld. Wel zijn er naar aanleiding van het onderzoek aanbevelingen gedaan voor het aanscherpen van de aanwijzing. Deze zijn opgenomen in de nieuwe Aanwijzing taakstraffen.

Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf

De aanscherping houdt het volgende in: bij ernstige gewelds- of zedendelicten die onder de aanscherping vallen, vraagt de officier van justitie of advocaat-generaal

altijd een uitgebreid reclasseringsrapport aan waarin het recidiverisico is onderzocht. Ook overweegt hij nadrukkelijk om een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf te vorderen. Eventueel vordert hij naast de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf ook een taakstraf. De onvoorwaardelijke vrijheidsstraf moet dan wel een belangrijk deel van de vordering uitmaken. De officier van justitie of advocaat-generaal kan ook een (deels) voorwaardelijke vrijheidsstraf vorderen, mits hij dit extra motiveert. Om zijn eis te verzwaren kan hij naast de (deels) voorwaardelijke vrijheidsstraf ook een taakstraf vorderen. Dit kan alleen als de verdachte de afgelopen vijf jaar nog niet eerder wegens een misdrijf een taakstraf kreeg opgelegd.

OM ACTIEF IN BURGERPARTICIPATIE

Burgers betrekken bij opsporing en handhaving

SMS-Alert. Meld Misdaad Anoniem. Opsporing verzocht. Een paar voorbeelden van burgerparticipatie op het werkterrein van politie en OM. Het OM is onder bepaalde voorwaarden een voorstander van burgerparticipatie bij de opsporing.

Op 21 november 2008 vond in Den Haag het eerste OM-congres plaats. Centraal thema: 'De rol van de burger met betrekking tot de opsporing en vervolging van strafbare feiten'. Het feit dat de burger op het eerste van een reeks jaarlijks te organiseren OM-congressen centraal stond, maakt duidelijk dat het OM eraan hecht om burgers bij zijn werkterrein te betrekken.

Trend

De betrokkenheid van burgers bij de strafrechtelijke handhaving is de laatste jaren toegenomen. Zo roept de politie met een SMS-alert burgers op in de buurt rond te kijken als er een kind wordt vermist. Ook kunnen mensen anoniem informatie geven over ernstige misdaad- of fraudezaken via de meldlijn Meld Misdaad Anoniem. OM en politie ervaren burgerparticipatie in principe als positief. En betrokkenheid van burgers houdt niet op bij de verdenkingsfase. Bekend zijn de initiatieven in de strafzaken 'Lucia de B.' en 'De Deventer moordzaak' om ondanks de onherroepelijke veroordelingen alsnog

nieuw onderzoek te doen naar eventuele onschuld.

Spanningsveld

Het OM is onder bepaalde voorwaarden een voorstander van burgerparticipatie bij de opsporing. Er zijn verschillende initiatieven waarbij de medewerking van de burger wordt gezocht, zoals 'Opsporing verzocht', 'Burgernet' of www.politieonderzoeken.nl. Hierin wordt de burger gevraagd een actieve rol te spelen bij de opsporing: meekijken en meedenken met de politie en het OM. Maar het is niet de bedoeling dat burgers zelf opsporingshandelingen gaan verrichten.

Burgers over strafvordering

In 2007 startte de projectgroep 'Aanpassing kader voor strafvordering'. Deze moest het stelsel van richtlijnen voor een strafvorderingsadvies van een groot aantal veel voorkomende lichtere misdrijven actualiseren en aanpassen. Daarvoor heeft de projectgroep in 2007 een uitvoerige internetenquête gehouden. Ook vonden er vijf verdiepende bijeenkomsten met burgerpanels (burgerfora) plaats. Terugkijkend op alle onderzochte delictsituaties kan de conclusie zijn dat burgers in vergelijking met de richtlijnen in veel gevallen eenzelfde inschatting maken van de strafmaatverhogende en -verlagende factoren bij veel voorkomende crimina-

liteit. Verder blijkt de burger een genuanceerde kijk te hebben op de vormen van straf als het veel voorkomende criminaliteit betreft. Bij eenvoudige vormen van mishandeling (first offender, geen letsel, geen recidive) vonden de meeste burgers dat kon worden volstaan met een waarschuwing en dat hoge geldboetes of zwaardere vormen van straf niet hoefden. Daarnaast lieten burgers het element discriminatie bij mishandeling en vernieling zwaar meewegen. Mede op basis hiervan is het voornemen de factor 'discriminatoire aspecten' in de BOS/Polaris-richtlijnen te verhogen.

Commissie Strafvorderingsrichtlijnen

In 2008 bracht de projectgroep het advies om een landelijke Commissie Strafvorderingsrichtlijnen in te stellen. Deze commissie, die in 2009 verder vorm krijgt, zal naast de bestaande BOS/Polaris-richtlijnen voor veel voorkomende criminaliteit nieuwe richtlijnen ontwikkelen en toetsen, ook voor zwaardere delicten. Voor zover mogelijk zal deze commissie burgers actief betrekken bij het formuleren van strafvorderingsbeleid.

Onder meer wordt gedacht aan een breed samengestelde klankbordgroep die de in te stellen interne Commissie Strafvorderingsrichtlijnen bijstaat en het via internet consulteren van burgers over voorgenomen beleid.

DISCRIMINATIE

OM hanteert strenge aanpak discriminatie

Discriminatie vergroot de spanningen tussen mensen en ontwricht daarmee de samenleving. Het OM heeft het afgelopen jaar actief opgetreden tegen discriminatie. Officieren van justitie kregen meer tijd voor discriminatiezaken. Daarnaast is afgesproken dat de politie voortaan alle meldingen, en niet alleen de aangiftes, van discriminatie registreert en met het OM bespreekt.

Discriminatiebestrijding is al jaren een prioriteit van de Nederlandse overheid. In 2007 gaf het College van procureurs-generaal een duidelijk signaal met een nieuwe versie van de Aanwijzing discriminatie, die stimuleert dat discriminatie beter herkend en aangepakt wordt. In 2008 deed het OM er een schepje bovenop. De aandacht binnen discriminatiebestrijding is gedeeltelijk verschoven naar 'homofob' geweld. In 2008 is een eerste landelijk criminaliteitsbeeld homofob geweld opgesteld op basis van ruim 3000 incidenten.

Regionaal discriminatieoverleg

In de Aanwijzing discriminatie is afgesproken dat per 2008 in alle 25 politieregio's een Regionaal Discriminatieoverleg (RDO) plaatsvindt tussen OM, politie, antidiscriminatiebureaus en eventueel vertegenwoordigers van gemeentes. Minstens twee keer per jaar bespreekt het RDO alle aangiften en meldingen van discriminatie. Om dit mogelijk te maken tekenden de betrokken partijen in april 2008 het Convenant Gegevensuitwisseling Regionaal Discriminatieoverleg (RDO).

Ieder RDO staat onder leiding van een speciale discriminatieofficier, een officier van justitie die zich specifiek met discriminatiezaken bezighoudt. Zij krijgen in 2009 een opleiding om het discriminatoir karakter in een zaak te kunnen herkennen en als zodanig te behandelen. Als het nodig is, kan de officier informatie of advies inwinnen bij het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD), het kenniscentrum van het OM op het gebied van discriminatie.

Doelgericht beleid

In 2008 zijn de regionale politiekorpsen die nog geen RDO hadden, gestart met dit periodieke overleg. Komend jaar wordt er gewerkt aan een regionaal criminaliteitsbeeld discriminatie in alle korpsen. Daarmee krijgt de politie meer inzicht in de aard en omvang van discriminatie en andere vormen van criminaliteit met een discriminatoire achtergrond (mishandeling, bedreiging en vernieling). Dit vormt de basis voor nieuw, doelgericht beleid tegen discriminatie. Een andere prioriteit van het OM is het makkelijker maken om aangifte te doen. Daartoe wordt met name geïnvesteerd in kennis bij de politie en in het hanteren van een uniforme handhaving voor het opnemen van aangiften van discriminatie. In 2009 treedt de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen in werking. Deze wet bepaalt dat alle gemeenten hun inwoners de gelegenheid moeten geven om voorvallen van discriminatie in de buurt te melden. De verwachting is dat dit zal leiden tot meer geregistreerde discriminatievoorvallen, ook bij de politie.

Samenkomen is niet altijd samenscholen

Zes jongeren kregen in oktober 2008 een boete van honderd euro voor het overtreden van het samenscholingsverbod in de Utrechtse wijk Kanaleneiland-Noord. Het hof heeft hen hiertoe in hoger beroep veroordeeld.

Het samenscholingsverbod – dat sinds 15 oktober 2007 geldt – is een van de vele maatregelen die kunnen helpen de openbare orde in de buurt te handhaven en criminaliteit tegen te gaan. De totale aanpak heeft succes en krijgt dan ook een vervolg.

In de zaak stond de vraag centraal wat samenscholing precies inhoudt. De jongeren waren door de kantonrechter vrijgesproken, omdat hij meende dat er sprake moest zijn van een dreigende verstoring van de openbare orde om straffen te kunnen opleggen. Volgens het OM betekent samenscholen in de eerste plaats groepsvorming en is het vertonen van een dreigende houding of kwade bedoelingen niet vereist. Daarnaast speelt de context een rol: groepsvorming tijdens een schoolreisje is geen samenscholing, maar het samenkomen van jongeren met een zekere staat van dienst in een onrustige wijk wel. In dit geval hadden de jongeren bovendien een brief gekregen van de burgemeester. Zij wisten dus dat ze in overtreding waren. Het hof oordeelde, onder meer op basis van camerabeelden, dat het gezien de omstandigheden inderdaad om samenscholing ging. De beelden zorgden er ook voor dat een van de zeven verdachten werd vrijgesproken, omdat hij niet te herkennen was.

Gevangenisstraf geëist tegen Ahold-bestuurders

Het vertrouwen in het Nederlandse bedrijfsleven is ernstig geschonden door het handelen van de toenmalige Ahold-top. Daarom legde het OM zich niet neer bij het vonnis van de Amsterdamse rechtbank en eiste het OM ook in hoger beroep in oktober 2008 onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen.

De Amsterdamse rechtbank veroordeelde drie Ahold-bestuurders tot geldboetes, voorwaardelijke celstraffen en een werkstraf. Eén bestuurder werd op alle punten vrijgesproken. Omdat de verdachten ernstige schade hadden toegebracht aan de integriteit van het ondernemingsbestuur en dit geleid heeft tot grote financiële schade voor het supermarktconcern en voor beleggers in aandelen Ahold, achtte het OM onvoorwaardelijke celstraffen op zijn plaats. Net als de rechtbank veroordeelde het hof in januari 2009 de bestuurders niet tot onvoorwaardelijke celstraffen.

Het OM is desondanks tevreden met de nadruk die het hof legt op het belang van integer ondernemingsbestuur en heeft in februari 2009 besloten niet in cassatie te gaan. De kosten wegen niet op tegen de baten en het OM vindt dat ook voor de veroordeelden de publiciteit lang genoeg heeft geduurd. De ex-bestuurders gaan ook niet in cassatie. Daarmee is een einde gekomen aan de fraudezaak tegen de top van het supermarktconcern.

Edith Snoey, voorzitter
ABVA KABO FNV

**‘Bij aangifte van geweld
moet men iemand op zijn
blauwe ogen geloven.’**

Geweld tegen hulpverleners en dienstverleners komt met regelmaat in het nieuws. Ambulancepersoneel dat wordt bedreigd of mishandeld. Brandweertieners die worden lastiggevallen bij het blussen van een brand en buschauffeurs die beroofd of bespuwd worden. Toch valt hieruit moeilijk af te leiden of dit type geweld ook echt toeneemt. Wel is er in de samenleving een groot draagvlak om dit fenomeen aan te pakken en bij geweld tegen hulp- en dienstverleners zwaarder te straffen. Dat gebeurt inmiddels ook. Maar om dergelijk geweld echt aan te pakken is meer nodig, vindt Edith Snoey.

Edith Snoey, voorzitter ABVA KABO FNV:

“De hulpverleners die bij onze bond zijn aangesloten, bestaan vooral uit ambulancepersoneel en brandweertieners. Maar ook dienstverleners onder onze leden krijgen met geweld te maken. Zo was er onlangs een incident waarbij een boze automobilist inreed op een vuilnisman. Ook balie medewerkers bij de sociale dienst of bij de Belastingdienst, mensen in de gezondheidszorg en in de jeugdzorg hebben te maken met vormen

van agressie. Het is moeilijk vast te stellen of dit soort geweld toeneemt, omdat het niet goed geregistreerd wordt. Wij pleiten er dan ook voor dat werkgevers verplicht worden tot het registreren van incidenten.”

“Ik ben het eens met de zwaardere straffen voor geweld tegen hulp- en dienstverleners. Maar we zien ook dat het bij een aangifte van een dergelijk geweldsincident vaak lang duurt voordat er ook echt vervolgd wordt. Verder vind ik dat er veel zaken worden geseponneerd. Ik vind dat de politie in het belang van het slachtoffer sneller moet handelen. Daarbij moet het geweldsprotocol hulpverleners worden nageleefd. Daarnaast is enige versoepeling van de bewijslast op zijn plaats. Een werknemer die aangifte doet van geweld, moet wat ons betreft op zijn blauwe ogen geloofd worden. Ook moet anoniem aangifte doen mogelijk zijn. Dat kan nu niet. Terwijl iemand met een publieke functie heel goed opnieuw geconfronteerd kan worden met de burger die hem of haar eerder heeft bedreigd of mishandeld.”

“Wat mij altijd verbaast is dat het vaak heel ‘gewone’ mensen zijn die dergelijk geweld plegen. We hebben feitelijk geen inzicht in de achtergronden ervan. Alcohol

en drugs kunnen factoren zijn, ongeduld speelt misschien ook mee. Hoe dan ook, onderzoek in de achtergronden is nodig.”

“Hoe kun je ervoor zorgen dat dit type geweld afneemt? Via bewustwording, denk ik. Dat werkte ook met het de aanpak van het ziekteverzuim. Aandacht daarvoor en een beter inzicht in de oorzaken heeft geleid tot een lager verzuimpercentage. Als het gaat om agressie en geweld, werd vroeger bij bepaalde beroepen misschien wel eens gedacht: ‘Ach, het hoort erbij’. Daar denken we nu duidelijk anders over. Het is niet normaal en je móet het melden. Bij alle geweld tegen mensen die gewoon hun beroep uitoefenen moet je zeggen: dit is niet acceptabel. Daar begint en eindigt het mee. Om die bewustwording te stimuleren zijn we de campagne ‘Ik meld agressie en geweld’ gestart, met onder meer een meldweek en landelijke actiedag. Want iedere werknemer heeft recht op een veilige werkplek.”

ONDERZOEK CEAS ZORGVULDIG MAAR TIJDROVEND

Evaluatie positief over CEAS

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft een onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van de Commissie evaluatie afgesloten strafzaken (CEAS). In zijn rapport oordeelt het WODC positief over de werkwijze van de CEAS. De Minister van Justitie heeft de door het OM aangestelde CEAS verzocht aan te blijven tot er een nieuwe wettelijke regeling is voor de herziening van strafzaken.

De onderzoekers vragen zich wel af of de commissie afdoende twijfel kan weg nemen in zaken waarin mogelijk sprake is van een onterechte veroordeling. De CEAS mag immers geen onderzoek doen naar de rol van de rechter. Bij de instelling van de CEAS in 2006 werd afgesproken dat er na twee jaar een evaluatie zou plaatsvinden.

Onderzoekstijd

Ook plaatsen de onderzoekers een kanttekening bij de tijd die de commissie nodig heeft om onderzoek te doen. Dat een onderzoek in het algemeen lang duurt, heeft ermee te maken dat de driemanshappen diepgavend en zorgvuldig te werk gaan. Daarbij komen dossiers en menskracht niet altijd snel beschikbaar. Zo nam één onderzoek een jaar in beslag en twee andere zaken zeventien maanden.

Resultaat

In het afgelopen jaar heeft de Toegangscommissie van de CEAS zestien zaken onder de loep genomen, waaronder een zaak die al eerder was voorgelegd en opnieuw is ingediend door andere verzoekers. In een zaak waarin de verdachte in 2004 onder meer wegens moord is veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf,

heeft de toegangscommissie geadviseerd een aantal specifieke punten te laten onderzoeken. Het College van procureurs-generaal heeft de CEAS opdracht gegeven nader onderzoek te doen.

Lucia de B.

In twee zaken is een aantal vervolgstappen gezet. In de zaak Lucia de B. heeft de Hoge Raad in oktober de vordering tot herziening gegrond verklaard. De zaak is verwezen naar het Hof in Arnhem voor een hernieuwde behandeling.

Enschedeese ontuchtzaak

In de Enschedese ontuchtzaak heeft de procureur-generaal bij de Hoge Raad het advies gegeven het herzieningsverzoek niet gegrond te verklaren. De Hoge Raad heeft 17 maart 2009 het herzieningsverzoek afgewezen.

Ina Post

In maart 2008 heeft het driemanschap CEAS het rapport in de zaak van bejaardenverzorgster Ina Post aangeboden aan het College van procureurs-generaal. Het College heeft het onderzoek, net als in eerdere zaken zoals Lucia de B. en de En-

schedese ontuchtzaak, aangeboden aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Deze heeft laten weten dat het onderzoek betrokken zal worden bij zijn advies over het herzieningsverzoek, dat door de raadsman van Ina Post is ingediend.

OVERLAST DOOR JEUGDROEPEN

OM denkt en doet mee

Incidenten in de Goudse wijk Oosterwei en de Amsterdamse wijk Slotervaart hebben bevestigd dat extra aandacht voor de aanpak van (Nederlands-Marokkaanse) jeugdgroepen die overlast veroorzaken gerechtvaardigd is. Op veel plaatsen vindt al verregaande samenwerking plaats. De driehoek (OM, burgemeester, politie) heeft als taak adequate maatregelen te nemen om overlast tegen te gaan, allereerst doordat ieder lid van de driehoek zijn verantwoordelijkheid neemt. Maar steeds vaker blijkt dat de effectiviteit aanmerkelijk groter is als maatregelen ook in goede samenwerking worden uitgevoerd. Dit sluit naadloos aan bij de aanpak van de Veiligheidshuizen (zie elders in het jaarbericht).

gemeenten waar jeugdgroepen voor onrust zorgen. Zo konden de burgemeesters met de ministers de knelpunten van hun stad bespreken en kon het OM actief aan de voorkant meedenken en meespreken over de werkwijze. En werd duidelijk dat de focus van de aanpak op de voorkant (de gemeente, de zorg- en jeugdinstituten en politie) ligt. Het strafrecht vormt het sluitstuk.

Het beleid moet aansluiten bij de gehanteerde driehoek die gedrag van jeugdgroepen onderscheidt in hinderlijk, overlastgevend en crimineel gedrag. Alle regionale politiekorpsen passen deze indeling nu toe. Bij incidenten als in Slotervaart en Oosterwei zijn de verschillende vormen van gedrag tegelijkertijd en afwisselend aanwezig. Op elke vorm van crimineel gedrag vindt het OM in beginsel een persoonsgebonden aanpak op zijn plaats.

Het OM is bijvoorbeeld in 2008 aangeschoven bij het groot overleg dat na de onrust in Gouda werd gehouden. Hier spraken de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken met burgemeesters van

De Commissie evaluatie afgesloten strafzaken

De CEAS is een tijdelijke voorziening om zaken nog eens tegen het licht te houden waarover soms al jaren geruchten de ronde doen dat de veroordeling onterecht zou zijn. De CEAS heeft tot doel na te gaan of zich in de opsporing van strafbare feiten en/of in de behandeling van daaruit voortgekomen strafzaken ernstige manco's hebben voorgedaan die een evenwichtige beoordeling van de feiten door de rechter in de weg hebben gestaan. De onafhankelijke Toegangscommissie, onder voorzitterschap van hoogleraar straf- en strafprocesrecht Ybo Buruma, beoordeelt de aanvragen voor onderzoek. Als de Toegangscommissie van mening is dat er een driemanschap naar de zaak moet kijken, neemt het College dat oordeel over. Het College stelt een (tijdelijk) driemanschap samen uit een gezelschap van CEAS-leden om het onderzoek te verrichten. Dit driemanschap bestaat altijd uit een advocaat-generaal van het OM, een externe deskundige op het gebied van strafrechtwetenschappen en een deskundige op het terrein van politie. De commissie rapporteert aan de formele opdrachtgever, het College van procureurs-generaal.

EVALUATIE SUPERSNELRECHT TIJDENS JAARWISSELING

Snelrecht op de kaart

De toepassing van snelrecht en supersnelrecht is niet nieuw. In het kader van lik-op-stukbeleid wordt het in een aantal arrondissementen al langer toegepast. Nieuw in 2008 was dat deze manier van afdoening OM-breed werd opgepakt. Dat was ook de wens van de Tweede Kamer. Het OM ontwikkelde een 'menukaart (super)snelrecht'. Na de recent gehouden evaluatie van de ervaringen rond de jaarwisseling is de voorzichtige conclusie gerechtvaardigd dat supersnelrecht met succes kan worden ingezet.

Doel van deze menukaart, die in het najaar van 2008 verscheen, is alle arrondissementsparketten te stimuleren om een voorziening voor snelrecht- of supersnelrecht te treffen, door aan de hand van 'best practices' en concrete voorbeelden de parketten goede afspraken te laten maken met de ketenpartners, zodat (super) snelrecht vaker en consequenter wordt toegepast. Bijvoorbeeld in de Koninginnenacht, bij risicowedstrijden en bij demonstraties.

Keuzemenu

De menukaart is samengesteld door een werkgroep en verwoordt wanneer en hoe snelrecht kan worden toegepast. Aan bod komen de randvoorwaarden voor toepassing, welke doelgroepen, situaties en type delicten geschikt zijn alsmede de inrichting van en bijzondere aandachtspunten bij een (super)snelrechtproces. Kortom, een goed vertrekpunt om het snelrechtproces handen en voeten te geven.

Jaarwisseling

Met het oog op de jaarwisseling vroeg het College van procureurs-generaal aan alle arrondissementen om snelrechtprocedures toe te passen na afloop van Oud en Nieuw. Alle parketten waren er klaar voor

en hadden afspraken gemaakt met onder meer rechtbank, politie en advocatuur. Daarmee was er voor het eerst sprake van een landelijke toepassing van het snelrecht. In arrondissementen met de vier grote steden werd tevens de mogelijkheid van supersnelrecht geboden.

Cijfermatig bekeken

De afgelopen jaarwisseling werden 639 aan de jaarwisseling gerelateerde strafbare zaken met een bekende verdachte bij het OM aangebracht. In 181 gevallen is tot inverzekeringstelling overgegaan, in 77 gevallen tot inbewaringstelling. In 94 zaken vond een snelrechtzitting plaats. Van 187 zaken heeft eind januari 2009 nog geen beoordeling plaatsgevonden of die zijn wel door het OM geregistreerd, maar teruggestuurd naar de politie in verband met nog te verrichten nader onderzoek. Overige zaken zijn onder meer afgedaan met boetes, taakstraffen, op een reguliere zitting of door de kinderrechter.

Evaluatie

In 33 gevallen is de zaak op een supersnelrechtzitting behandeld in een van de arrondissementen met de vier grote steden. De zittingen waren op 2 en 5 januari 2009. Deze gevallen betreffen vooral geweld tegen personen in publieke functies, met name politieagenten. Voor deze zaken heeft het OM hogere straffen gevorderd. Het OM heeft de inzet van supersnelrecht rond de jaarwisseling geëvalueerd. Het College trekt hieruit de voorzichtige conclusie dat supersnelrecht met succes voor dit type criminaliteit kan worden ingezet. Op deze manier kan het strafrecht tegemoet komen aan de maatschappelijke en politieke verontwaardiging over het negatieve verloop van evenementen zoals de jaarwisseling.

Snelrecht

Snelrecht houdt in dat de verdachte die na inverzekeringstelling (drie tot zes dagen) in bewaring wordt gesteld, binnen de bewaaringstermijn van veertien dagen voor de politierechter moet verschijnen voor een inhoudelijke behandeling. Met de toepassing van dit lik-op-stukbeleid wil het OM het signaal afgeven dat gewelddadig gedrag niet wordt getolereerd en direct wordt afgestraft.

Supersnelrecht

Supersnelrecht betekent dat verdachten binnen de termijn van de inverzekeringstelling, dus binnen drie tot zes dagen, worden berecht. Supersnelrecht wordt toegepast wanneer het strafbare feit en/of de persoon vraagt om een extra snelle lik-op-stukreactie. Dit om aan een verdachte en de maatschappij duidelijk te maken dat het betreffende gedrag onaanvaardbaar is. De zaken die behandeld worden op een supersnelrechtzitting zijn vaak: vernielingen en geweld tegen personen met een publieke functie. Het moet gaan om eenvoudig bewijsbare zaken in verband met de zeer korte voorbereidingstijd. Dat betekent dat complexere zaken waarin aanvullend onderzoek nodig is (zoals bij grote ordeverstoringen) in het algemeen niet in aanmerking komen voor supersnelrecht.

Verdachte aangehouden in Puttense moordzaak

Dankzij de wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is in mei 2008 een 33-jarige man uit Delft aangehouden op verdenking van verkrachting en moord op een 23-jarige stewardess in Putten in 1994.

De moord op de jonge vrouw had een enorme impact op de samenleving. Mede door de onterechte veroordeling van twee mannen in 1995, die na een herzieningsprocedure in 2002 zijn vrijgesproken. Daarna hebben politie en OM diverse onderzoeken aan het oplossen van de moord gewijd.

De 33-jarige man is op basis van een DNA-match aangehouden. Sinds de wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in 2005 van kracht ging, wordt in de databank van het Nederlands Forensisch Instituut DNA-materiaal opgenomen van iedereen die door de rechter is veroordeeld voor een misdrijf waarop een gevangenisstraf staat van vier jaar of meer. Deze veroordeelden zijn door de wet verplicht DNA-materiaal af te staan. Het DNA van de verdachte, dat dus vele jaren na de moord is afgenomen, komt overeen met DNA-materiaal dat op het lichaam van het slachtoffer is gevonden. Najaar 2008 heeft een regiezitting plaatsgevonden. De inhoudelijke behandeling volgt in mei 2009.

OM moet Wilders alsnog vervolgen

Geert Wilders had naar de mening van het OM met zijn film *Fitna* niet aangezet tot haat tegen moslims. De film en diverse uitspraken die de politicus heeft gedaan zijn weliswaar beledigend, maar niet strafbaar. Het OM besloot daarom in juni 2008 om Wilders niet te vervolgen. Diverse belanghebbenden hebben vervolgens hiertegen bezwaar ingediend bij het Gerechtshof. Het hof heeft het OM hierop begin 2009 opdracht gegeven de zaak aan de rechter voor te leggen.

Wilders deed zijn omstrede uitspraken in 2006 en 2007 in de Volkskrant en op internet. In 2008 verscheen zijn film *Fitna*. Het OM ontving ruim veertig aangiften. Voor de beoordeling hiervan heeft het OM advies ingewonnen bij het Expertise Centrum Discriminatie van het OM. Een uiting is alleen strafbaar als deze objectief gezien discriminerend is. Uittalingen zijn dus niet automatisch strafbaar als ze kwetsend zijn. Is een uitspraak objectief gezien discriminerend, dan nog hoeft het niet strafbaar te zijn. Dat laatste is het geval als de uitspraak is gedaan in het kader van een maatschappelijk debat, zoals het geval was bij politicus Wilders. Ook in deze context mogen uitspraken niet onnodig grievend zijn, maar dat was volgens het OM ook niet het geval. Bovendien valt kritiek op een godsdienst zelf niet onder het discriminatieverbod. Ook meent het OM dat Wilders geen tweedeling heeft geschapen tussen moslims en de Nederlandse samenleving. Hooguit tegen de godsdienst islam en de Nederlandse samenleving. Omdat het OM van mening was dat dus noch de film, noch de uitspraken van de maker aanzetten tot haat tegen moslims, besloot het in juni 2008 Wilders niet te vervolgen. Het Hof dacht daar anders over.

Duidelijke afbakening geeft ruimte voor efficiënte aanpak criminaliteit

Bestuursrechtelijke handhaving heeft bij bepaalde delicten een voordeel ten opzichte van het strafrecht. De handhaving kan effectiever zijn door de specialistische kennis van het bestuursorgaan. Verder wordt het OM ontlast. Maar er moet geen onduidelijkheid ontstaan over de vraag wie het voortouw neemt bij de handhaving. Met name bij kleinere overtredingen in de publieke ruimte is die duidelijkheid er nog niet. In de discussie die in 2008 hierover werd gevoerd, pleitte het OM dan ook voor een duidelijker afbakening tussen bestuursrecht en strafrecht.

Corrigerende tik

In de praktijk kan het nog lastig te bepalen zijn waar de grens tussen bestuursrechtelijke en strafrechtelijke afdoening ligt. Door de drie hiernaast genoemde vragen te stellen is het mogelijk om duidelijkheid te scheppen. Een voorbeeld in de financiële sfeer – toepasselijk in deze tijd van de kredietcrisis – maakt dat duidelijk. Stel, een kredietverstrekker opereert zonder vergunning. Er is dan – nog – geen rechtsbetrekking tussen toezichthouder (die

een bestuursrechtelijke sanctie kan opleggen) en het bedrijf. Maar mogelijk zijn de activiteiten op zichzelf wel legaliseerbaar. Is in zo'n geval bestuursrechtelijk of strafrechtelijk optreden geboden? Op zo'n moment gaan er andere afwegingen meespelen, namelijk de tweede vraag: is hier strafrecht of bestuursrecht het meest effectief? Het bestuursrecht maakt het mogelijk om een corrigerende tik uit te delen in de vorm van een bestuurlijke boete. Dat is een geschikt instrument om een – in principe – bonafide bedrijf dat eenmalig over de schreef is gegaan, weer op het juiste spoor te zetten.

Ernstig geschokte rechtsorde

Een andere mogelijkheid is dat bij de betrokken kredietverstrekker wordt vastgesteld dat er niet alleen zonder vergunning is gewerkt, maar dat er ook geen vennootschapsbelasting is betaald. Dan is het belangrijk – vraag drie – om in te schatten hoe ernstig dat feit is. Bijvoorbeeld door te bekijken hoe groot het nadeel voor de fiscus is. In het algemeen wordt het strafrecht pas ingezet als de rechtsorde in het geding is. In de financiële sfeer gaat het

dan om een ernstig geschokte economische rechtsorde die het vertrouwen in de integriteit van het financieel systeem ondermijnt. Daarmee komt er een maatschappelijk belang in het geding. Burgers moeten erop kunnen rekenen dat aanbieders van financiële diensten te goeder trouw zijn. Is de economische rechtsorde ernstig geschokt, dan kan strafrecht helpen om het vertrouwen in het financieel systeem te herstellen.

Strafrecht bewaakt ondergrens

Gaat het om kleinere overtredingen en preventie, dan biedt het bestuursrecht naar de mening van het OM veel handvatten. Het strafrecht moet dan de ondergrens van de publieke moraal bewaken. Daarmee moeten zware vergrijpen worden aangepakt die we als samenleving zo ernstig vinden dat zware dwangmiddelen op hun plaats zijn. Dat is ook direct de reden dat een goede afbakening tussen bestuursrecht en strafrecht van groot belang is. Bepaalde categorieën delicten bestuurlijk beboeten zorgt voor meer tijd en capaciteit om ernstiger overtredingen en misdrijven aan te pakken.

Drie vragen over de verhouding bestuursrecht en strafrecht

In de discussies over de afbakening tussen bestuursrecht en strafrecht komen steeds drie vragen aan de orde:

1. Is er sprake van een open of een besloten context?

Besloten context: kenmerkend voor een besloten context is het bestaan van een duidelijk afgebakende doelgroep op wie die wetten en regels zijn gericht. Verder is er een gespecialiseerd bestuursorgaan dat belast is met de uitvoering van wetten en regels. In de praktijk gaat het dan vaak over de verstrekking van vergunningen en controle op de naleving van de regels die aan de vergunning zijn verbonden.

Open context: hier gaat het om algemene rechtsregels die voor iedereen altijd gelden. Het gaat dan om het gebruik van geweld, diefstal, rijden onder invloed, het stichten van brand et cetera.

In een besloten context is bestuursrechtelijke handhaving het uitgangspunt, in een open context strafrechtelijke handhaving.

2. Is de effectiviteit van de handhaving het meest gebaat bij de inzet van het bestuursrecht of van het strafrecht?

3. Hoe is de ernst van het mogelijke strafbare feit in te schatten?

En in het verlengde daarvan: hoe is de mogelijke dader te karakteriseren? Is er sprake van stelselmatig, calculerend gedrag of recidive?

STRAFVORDERINGSRICHTLIJNEN

Hogere straf bij geweld tegen beroepsbeoefenaars

Agressie tegen publieke dienstverleners is in 2008 strenger bestraft dan voorgaande jaren. Dit is in lijn met de in 2006 aangescherpte richtlijnen voor de strafvordering. Wie geweld pleegt tijdens een evenement kan sinds eind 2008 bovendien rekenen op een extra zware strafeis.

De kranten stonden er in 2008 bol van: geweld tegen publieke dienstverleners en hulpverleners. Met als dieptepunt de dood van een verkeersregelaar bij een woonwarenhuis in Amsterdam. Sinds eind 2006 dienen officieren van justitie de strafeis in deze zaken aanzienlijk te verhogen (zie kader). De Universiteit Tilburg heeft in 2008 onderzocht of dit in de praktijk ook gebeurt. Uit dit onderzoek bleek dat het OM sinds de inwerkingtreding van de aangescherpte richtlijnen daadwerkelijk hogere straffen eist en dat de rechter sindsdien hogere straffen oplegt als sprake is van geweld tegen beroepsbeoefenaars. Ook bleek dat in deze zaken vaker wordt gedagvaard dan in andere zaken

fenaars. Ook bleek dat in deze zaken vaker wordt gedagvaard dan in andere zaken

Geweld bij evenementen

Het College van procureurs-generaal wijzigde niet alleen in 2006 de strafvorderingsrichtlijnen in geval van geweld tegen beroepsbeoefenaars, maar besloot in 2008 ook dat voor het plegen van geweld tijdens evenementen nóg zwaardere straffen moeten worden gevorderd. De jaarwisseling geldt ook als een evenement. Voor een proefperiode, die loopt van 27 december 2008 tot en met 31 maart 2009, zijn de richtlijnen speciaal aangepast. Voor die periode is de specifieke factor (zie kader) verbreed tot alle evenementen. De invloed van deze factor op de strafmaat en die van de specifieke factor 'het slachtoffer kwalificeert de strafmaat' zijn beide bovendien fors verhoogd. Na afloop van de proefperiode op 31 maart 2009 wordt geëvalueerd of de richtlijnen structureel worden gewijzigd.

Aanscherping strafvorderingsrichtlijnen

OM en politie nemen geweld tegen overheidsfunctionarissen hoog op. Het College van procureurs-generaal besloot op 1 december 2006 dan ook dat de specifieke factor 'het slachtoffer kwalificeert de strafmaat' voor het plegen van geweld verdubbeld mag worden als het geweld is gericht tegen 'elke persoon in de rechtmatige uitoefening van zijn beroep'. Dus behalve hulpverleners bijvoorbeeld ook verkeersregelaars, conducteurs, agenten, medewerkers van de sociale dienst en caissières. Dit betekent een aanmerkelijke verhoging van de strafmaat. Dit is vastgelegd in de strafvorderingsrichtlijnen: richtlijnen voor officieren van justitie voor de vervolging van verdachten van veelvoorkomende criminaliteit. De verhoging geldt ook voor geweld tegen mensen die een geweldsdelict verhinderden of dat probeerden te doen.

BUREAU VERKEERSHANDHAVING OM

Controles handheld bellen zinvol

Met succes heeft het Bureau Verkeershandhaving Openbaar Ministerie (BVOM) extra aandacht besteed aan de aanpak van handheld bellen. De verkeershandhavingsteams deelden in 2008 19.531 bekeuringen uit voor het handheld bellen. Dat is een toename van tien procent ten opzichte van het jaar ervoor. In totaal werden in heel Nederland 111.575

bekeuringen uitgedeeld voor het niet handsfree rijden.

Er zijn nieuwe middelen ingezet. De politieregio's en het Korps landelijke politiediensten (Klpd) hebben opvallende motoren tot hun beschikking gekregen die speciaal ingericht zijn om op handheld bellen te controleren. Dit

is in overleg met de Raad van Hoofddcommissarissen in gang gezet. De aanpak is hard nodig, want naar schatting gebeuren er elk jaar zeshonderd ongevallen met letsel en 45 met dodelijke afloop als gevolg van telefoneren in de auto. Dat komt omdat bestuurders die handheld bellen gemakkelijk worden afgeleid en beperkt zijn in hun rijvaardigheid.

HANDLEIDING LEERPLICHT

Schoolverzuim effectief en eenduidig aanpakken

Leerplichtambtenaren en het OM willen het schoolverzuim op een en dezelfde manier aanpakken. De Handleiding Leerplicht die het OM in 2008 voor intern gebruik heeft opgesteld, moet een einde maken aan de verschillende werkwijzen voor de afhandeling van verzuim die op dit moment worden gehanteerd. Het doel van het OM is spijbelen en schoolverzuim in Nederland effectief tegen te gaan. Dat is belangrijk, want er blijkt een verband te zijn tussen spijbelen en crimineel gedrag op latere leeftijd.

De afgelopen jaren krijgen steeds meer spijbelaars te maken met de leerplichtambtenaar. Het aantal processen-verbaal tegen spijbelaars of hun ouders is sinds 2003 meer dan verdubbeld, tot 8100 processen-verbaal in 2008. Het OM geeft de laatste jaren meer aandacht aan schoolverzuim. Het blijkt dat spijbelen vaak een voorteken is dat een kind 'afglijdt'. Veel

jongeren die in de criminaliteit belanden, beginnen met wegblijven van school. Het doel is in de eerste plaats dat het kind teruggaat naar school en niet zozeer het vergroten van het aantal processen-verbaal, transacties en dagvaardingen voor schoolverzuim.

Verschillen in aanpak

Vanwege het verband tussen spijbelen en crimineel gedrag is het OM er veel aan gelegen dat de afhandeling van schoolverzuim eenduidig gebeurt. Daarin bleken verschillen te bestaan tussen leerplichtambtenaren en tussen parketten. Daardoor kon het zijn dat kinderen in de ene regio zonder consequenties een paar dagen van school wegbleven, terwijl de leerplichtambtenaar in een andere regio meteen een proces-verbaal opmaakte. Dit was de aanleiding voor het Landelijk Platform Jeugd OM om in 2008 de Handleiding Leerplicht op te stellen.

Deze concept-handleiding ligt nu voor akkoord bij Ingrado, de vereniging van leerplichtambtenaren. Ook het College van procureurs-generaal moet de handleiding nog goedkeuren. Als alle partijen zich kunnen vinden in de handleiding, gaan de leerplichtambtenaren er mee aan de slag.

Vastleggen verzuim

In de handleiding staan zaken beschreven als verzuimadministratie en het aantal verzuimdagen waarna de school volgens de wet verplicht is de leerplichtambtenaar in te lichten. Daarnaast zijn bijzondere vormen van schoolverzuim vastgelegd zoals tijdens religieuze feestdagen of voor het maken van een wereldreis. Sommige bijzondere vormen zijn namelijk toegestaan, andere niet. Door vastlegging is het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim duidelijker.

Anita Rocchi, unitmanager
Reclassering Nederland,
werkstrafunit Rotterdam-
Dordrecht

**‘We aaien hier geen
dieren.’**

Taakstraffen worden sinds de jaren negentig steeds vaker opgelegd, sinds 2001 ook als hoofdstraf. De achtergrond: er bestond behoefte aan meer schakeringen in straffen, naast de geldboete en de gevangenisstraf. Een taakstraf kan een werkstraf zijn, een leerstraf of een combinatie hiervan. De leerstraffen zijn momenteel onderhevig aan een herijking en worden vervangen door erkende gedragsinterventies. Op 1 januari 2009 is de verscherpte ‘Aanwijzing taakstraffen’ van kracht geworden. Daarin is onder meer bepaald dat verdachten van ernstige gewelds- en zedendelicten waarop een maximumstraf van zes jaar of meer staat in principe niet in aanmerking komen voor een werkstraf zonder een (voorwaardelijke) gevangenisstraf.

Anita Rocchi, unitmanager Reclassering Nederland, werkstrafunit Rotterdam-Dordrecht:

“De werkstraf is natuurlijk primair de afdoening van de straf die door de rechter is opgelegd. Tegelijk is de werkstraf een manier om de positieve kansen te benutten voor het verkleinen van de recidivekans. Ons intakegesprek is essentieel. Als dat niet goed gebeurt,

belemmert dit het hele proces. Op basis van dit gesprek maken we de keuze voor de plaatsing. We houden daarbij rekening met de mogelijkheden van de werkgestrafte. Maar het blijft een straf. We aaien hier geen dieren, zeg ik wel eens.”

“Een werkstraf kan in een groep – intern – of individueel – extern – plaatsvinden. Ruwweg is 65% van onze werkstrafprojecten extern. Dit kan bijvoorbeeld in de speelkeuken of de beddencentrale van het Dijkzigt-ziekenhuis zijn, bij het Leger des Heils, de RET of de Roteb. De overige 35% bestaat uit onze eigen groepsprojecten, met werkmeesters van Reclassering Nederland. In onze leer-werkplaats aan de Keileweg in Rotterdam doen werkgestrafte bijvoorbeeld assemblage- of schilderwerk. En in vier groepsprojecten in Rotterdam en Dordrecht doen werkgestrafte buiten onderhouds- en schoonmaakwerk. Ze zijn dan ook herkenbaar op straat, we hebben kleding met daarop ‘Reclassering Nederland’. Dat is niet voor niets. In dit soort projecten zit ook duidelijk een vorm van maatschappelijke genoegdoening. Bewoners reageren over het algemeen positief als ze zien dat werkgestrafte in hun buurt aan het werk zijn.”

“Naar mijn idee heeft een werkstraf het karakter van een echte straf. Mensen moeten tijd investeren, zich aan veel regels houden – op tijd komen, mobiel uit – en vaak hard werken. We pesten werkgestrafte niet, maar het is ook nooit het doel om het leuk te maken. Een externe plaatsing kan voor een project en een persoon uiteindelijk wel een positief effect hebben. Er zijn werkgestrafte die na hun werkstraf bij een opdrachtgever een arbeidscontract hebben gekregen.”

“In de nieuwe ‘Aanwijzing taakstraffen’ is bepaald dat verdachten van ernstige gewelds- en zedendelicten niet in aanmerking komen voor een kale werkstraf. Een combinatie van een werkstraf met een vrijheidsbenemende straf is wel mogelijk. Onder het motto ‘Werkstraf werkt!’ bekijken we nu hoe de werkstraf nog beter kan, bijvoorbeeld met een effectievere doorlooptijd en consequente tenuitvoerlegging en uitvoering. Advisering vooraf door Reclassering Nederland hoort daar ook bij. Wij kunnen dan al bij de zitting of de transactie aangeven of het verstandig is een werkstraf toe te passen. Daarnaast gaan we voor een deel van de werkgestrafte de werkstraf meer richten op arbeidsreïntegratie en zorg.”

RICHTLIJN STRAFVORDERING STELSELMATIGE DADERS EN VEELPLEGERS AANGEPAST

Stelselmatige daders

In 2008 heeft het OM de richtlijn strafvordering bij stelselmatige daders en overige zeer actieve veelplegers aangepast. Deze richtlijn is van belang voor de praktische toepassing van de ISD-maatregel (Maatregel plaatsing in een Inrichting voor Stelselmatige Daders). Deze strafrechtelijke maatregel maakt het mogelijk om stelselmatige daders voor maximaal twee jaar in te sluiten en te behandelen, gecombineerd met begeleidende terugkeer naar de samenleving in samenwerking met de gemeente van vestiging. Doel van de maatregel: het veiliger maken van de samenleving en het terugdringen van recidive.

Met de ISD-maatregel kan ook, als daar een indicatie voor is, bijzondere zorg worden geboden (verslavingszorg, psychiatrische zorg en/of geestelijke gehandicaptenzorg). Dat kan zowel binnen als buiten de gevangensmuren. Sinds de inwerkingtreding van de wet op 1 oktober 2004 hebben jaarlijks ongeveer 400 personen de maatregel opgelegd gekregen.

Herziene richtlijn

Gelijktijdig met de inwerkingtreding van deze wet heeft het OM een strafvorderingsrichtlijn opgesteld, die nadere regels geeft voor het wel of niet vorderen van de maatregel. De maatregel kan alleen door de rechter worden opgelegd op vordering van het OM: de beslissing van de officier

van justitie om de maatregel te vorderen is dus een vereiste. De richtlijn werd op sommige punten door de veelplegerofficieren van de parketten te beperkend gevonden. Bovendien maakte de richtlijn de vorderingsbeslissing te complex. Samen met het expertisecentrum bijzondere penitentiaire zaken (een kenniscentrum van het OM dat zich heeft gespecialiseerd in onder meer de ISD-maatregel) is een nieuwe richtlijn tot stand gekomen. De herziene richtlijn treedt voorjaar 2009 in werking.

Wijzigingen

Belangrijkste wijziging voor de vorderingspraktijk is het vervallen van de eis dat de verdachte op het moment van vordering niet meer dan vier maanden (vervangende) vrijheidsstraf heeft openstaan. Om te voorkomen dat na de ISD-maatregel al eerder door de rechter opgelegde straffen alsnog ten uitvoer gelegd zouden moeten worden, was in de oude richtlijn bepaald dat deze openstaande straffen kwijtgescholden mochten worden, onder de voorwaarde dat die straffen gezamenlijk de vier maanden niet te boven gingen. In de praktijk bleek deze bepaling voor de officier van justitie niet goed uitvoerbaar. Op het moment dat de vorderingsbeslissing wordt genomen, is niet altijd duidelijk hoeveel maanden vrijheidsstraf nog openstaat: er kunnen immers op een later moment nog rechterlijke uitspraken on-

herroepelijk worden waardoor de viermaandsgrens wordt overschreden. Ook staat de oude regeling op gespannen voet met het principe dat het OM alle rechterlijke beslissingen ten uitvoer legt.

Eerlijk en praktisch

De nieuwe regeling komt erop neer dat de veroordeelde zijn eerdere (vervangende) vrijheidsstraffen eerst moet uitzitten voordat de ISD-maatregel begint, als de officier van justitie vindt dat deze straffen in verband met de ernst van het feit en/of de belangen van eventuele slachtoffers hoe dan ook ten uitvoer gelegd moeten worden. Voor de overige openstaande straffen vraagt het OM na de afronding van de ISD-maatregel voorwaardelijke gratie aan, met een proeftijd van twee jaar. Uiteindelijk beslist de regering over de vraag of die straffen (voorwaardelijk) mogen worden kwijtgescholden. Dit systeem is eerlijker en praktischer, omdat er geen onderscheid meer hoeft te worden gemaakt tussen stelselmatige daders: de ISD-maatregel kan worden gevorderd als aan de wettelijke eisen is voldaan, ongeacht de vraag of er nog eerdere straffen ten uitvoer gelegd moeten worden. Ook is het eerlijker ten opzichte van veelplegers tegen wie een 'gewone' gevangenisstraf wordt gevorderd: ook zij moeten al hun straffen uitzitten. Alleen (voorwaardelijke) gratieverlening maakt het mogelijk dat daarvan in bijzondere gevallen wordt afgezien.

PRESTATIE-INDICATOR GEWELD

Sturen op prestaties

In 2011 moet de politie voor minimaal 60 procent van de aangiften van geweld-delicten verdachten aanleveren aan het OM. Dit is op basis van de nieuwe prestatie-indicator geweld in 2008 vastgesteld. De indicator is een experiment van de werkgroep waarin het OM, politie en de ministeries van Justitie en BZK samenwerken om de prestaties van de politie op een andere manier in kaart te brengen. Het doel: meer aangehouden verdachten op iedere honderd aangiften.

Het OM is steeds op zoek naar manieren om te sturen op prestaties, van het OM zelf en van andere organisaties in de strafrechtketen. Hoe kun je de prestaties van de politie bijvoorbeeld goed meten? Wordt bij geweldsdelicten bijvoorbeeld alleen gekeken naar de absolute aantallen van de door de politie bij het OM aan-

geleverde verdachten, dan is de politie te afhankelijk van het aanbod. De politie kan namelijk in principe bij lichtere geweldsmisdrijven alleen verdachten aanhouden als zij aangiftes binnenkrijgt. Bij zogenoemde haaldelicten zoals rijden onder invloed ligt dat anders; die aantallen kan de politie wel op eigen initiatief verhogen. Door bijvoorbeeld vaker te controleren op strategische plekken en tijdstippen.

Van aangiften naar aanhoudingen

De werkgroep heeft in de nieuwe prestatie-indicator – de verdachtenratio – de levering van de verdachten afhankelijk gemaakt van het aantal aangiften. Het aantal verdachten wordt gedeeld door het aantal aangiften en dit levert een bepaalde verhouding op. Vastgesteld is dat de politie in 2011 minstens 60 procent van de

aangiften van geweld moet omzetten in aanhoudingen. Dit percentage is bepaald op basis van het landelijk gemiddelde van de afgelopen drie jaar.

Voorkomen van verschuiving

De inzet van de verdachtenratio is enkel een manier om resultaten in kaart te brengen. De werkgroep blijft alternatieve indicatoren ontwikkelen. Bij de meting die tot nu toe vooral wordt gebruikt – het aantal verdachten dat de politie levert aan het OM – bestaat het gevaar dat het aantal aanhoudingen in zwaardere zaken terugloopt, omdat de politie zou kunnen kiezen voor aanhouding in lichtere zaken om hun doelstellingen makkelijker te halen. Door in de prestatie-indicator bijvoorbeeld gewicht te geven aan de zwaarte van een misdrijf, is deze verschuiving te voorkomen.

WET OM-AFDOENING

Geleidelijke invoering van de strafbeschikking

Op 1 februari 2008 is de Wet OM-afdoening voor een deel in werking getreden. De wet wordt gefaseerd ingevoerd. De nieuwe wet maakt het mogelijk strafbare feiten buiten de rechter om af te doen met een strafbeschikking. Het gaat om misdrijven waarop een maximum gevangenisstraf staat van zes jaar en om alle overtredingen.

Bij misdrijven met een maximum gevangenisstraf van zes jaar en bij alle overtredingen kan de officier van justitie een geldboete opleggen, de rijbevoegdheid ontzeggen voor maximaal 6 maanden of een taakstraf geven met een maximum van 180 uur. Ook kunnen in de strafbeschikking aanwijzingen worden gegeven, zoals deelname aan een afkickprogramma

en een straat- of contactverbod, en maatregelen worden opgelegd. Er kunnen geen vrijheidsbenemende straffen worden opgelegd. Het opleggen hiervan blijft voorbehouden aan de rechter. Is een bestrafte het niet eens met zijn strafbeschikking, dan kan hij bezwaar maken door verzet in te stellen bij het OM. Als het OM de strafbeschikking niet intrekt, wordt de strafzaak ter beoordeling aan de strafrechter voorgelegd.

Fasering

Gezien de grote omvang van de wet wordt deze gefaseerd ingevoerd. Sinds februari 2008 kan het OM zonder tussenkomst van een rechter een strafbeschikking uitvaardigen voor rijden onder invloed in de arrondissementen Amsterdam en Den

Bosch. De officier van justitie kan hiervoor alleen een geldboete opleggen. In de periode februari 2009 – juli 2009 wordt rijden onder invloed in het hele land onder de werking van de Wet OM-afdoening gebracht. Naast een geldboete kan de officier van justitie dan ook een ontzegging van de rijbevoegdheid opleggen voor maximaal 6 maanden.

In een later stadium – 2010 en verder – wordt het (gefaseerd) mogelijk ook voor de overige misdrijven en overtredingen een strafbeschikking uit te vaardigen, wordt het sanctiearsenaal uitgebreid met onder meer de taakstraf en kunnen strafbare feiten gepleegd door minderjarigen en militairen met een strafbeschikking worden afgedaan.

BUREAU VERKEERSHANDHAVING OM

Minder doden en gewonden in verkeer

Het aantal verkeersdoden daalt de afgelopen jaren aanzienlijk. Waren er in 2003 nog 1088 verkeersdoden, in 2007 waren dit er 791. Een kwart minder dus, ofschoon iedere verkeersdode er natuurlijk nog een te veel is.

Uit onderzoek van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) blijkt dat verkeershandhaving gecombineerd met voorlichting bijdraagt aan de verbetering van de veiligheid in het verkeer. Hierdoor daalt het aantal verkeersslachtoffers. Nederland is een van de meest verkeersveilige landen ter wereld.

Onder aansturing van het OM werken 25 verkeershandhavingsteams en de dienst verkeerspolitie van de KLPD op planmatige wijze aan verkeersveiligheid. De teams richten zich vooral op zaken die slachtoffers in het verkeer maken. Zij controleren onder meer op rijden onder invloed, het niet dragen van helm of gordel, te snel rijden en het negeren van rood licht. Het blijkt dat elk jaar meer automobilisten zich houden aan de snelheid, hun gordel dragen en zonder alcohol achter het stuur zitten.

De verkeershandhavingsteams hebben in 2008 in totaal een half miljoen bekeuringen extra uitgedeeld. Dit komt vooral door de komst van de nieuwe digitale flitspalen. Opmerkelijk is dat het totaal aantal bekeuringen is gedaald. In totaal zijn er in Nederland 11,7 miljoen verkeersboetes uitgeschreven. Bijna een miljoen minder dan vorig jaar. Dit komt waarschijnlijk door de politieacties begin 2008 en het niet in gebruik zijn van trajectcontrolesystemen door wegonderhoud.

GEEN BEHOEFTE AAN SENIORENSTRAFRECHT

Seniorencriminaliteit groeit, problematiek blijft beperkt

Hoewel steeds meer ouderen verdacht worden van een misdrijf, hoeft er geen specifiek seniorenstrafrecht te komen. De problematiek blijft beperkt, zelfs als het aantal verdachte senioren de komende jaren nog verder toeneemt door de vergrijzing.

Dat zijn de belangrijkste conclusies uit een onderzoek uit 2008 van het Wetenschappelijk Bureau OM en het Parket-Generaal naar de aard, omvang en ontwikkeling van seniorencriminaliteit. Aanleiding voor het onderzoek is dat steeds meer 65-plussers in aanraking komen met politie en OM. Deze trend kan grotendeels worden toegeschreven aan de toegenomen opsporingseffectiviteit en aan de vergrijzing. Seniorencriminaliteit is nog steeds bescheiden van omvang. Slechts een zeer klein percentage van het aantal 65-plussers komt in aanraking met politie en justitie, zeker vergeleken met jongere verdachten.

Onderzoek geestelijk functioneren

Uit het onderzoek blijkt dat officieren van justitie geen behoefte hebben aan een specifiek seniorenstrafrecht. Internationaal gezien loopt Nederland met het ontbreken van seniorenstrafrecht niet uit de pas. De ontwikkeling van een speciaal seniorenstrafrecht wordt ook niet gefundeerd door wetenschappelijke onderzoeksresultaten. Zowel heren- als gedragsonderzoek laat zien dat het brein tot op hoge leeftijd goed functioneert. Dit sluit niet uit dat veroudering in een individueel geval kan leiden tot een verminderd mentaal vermogen, of zelfs een psychische stoornis. In de praktijk blijken officieren al rekening te houden met deze mogelijkheid. Zij stellen regelmatig onderzoek in naar de lichamelijke of geestelijke gesteldheid van een oudere verdachte, en passen zo nodig de strafeis aan. De huidige wettelijke bepalingen bieden politie en OM voldoende mogelijkheden om rekening te houden met lichamelijke en geestelijke beperkingen die van invloed kunnen zijn geweest op het plegen van misdrijven.

Overlastfeiten

Niet alleen de officier van justitie kan een strafbeschikking uitvaardigen. In bepaalde gevallen kunnen ook opsporingsambtenaren, bestuursorganen en de belastingdienst strafbeschikkingen uitvaardigen. Verzet tegen deze strafbeschikkingen moet bij het OM worden ingesteld. Begin 2009 is de bestuurlijke strafbeschikking ingevoerd in de steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag. In 2010 en later zal de bestuurlijke strafbeschikking verder gefaseerd worden ingevoerd in de rest van het land. Ook zal dan de politiestrafbeschikking en de fiscale strafbeschikking worden ingevoerd.

Capaciteitswinst

De wetgever verwacht dat de nieuwe

regeling capaciteitswinst in de strafrechtketen oplevert waardoor er per saldo door het OM meer en zwaardere strafzaken kunnen worden afgehandeld. Strafbeschikkingszaken waartegen geen verzet wordt ingesteld, komen niet meer voor de strafrechter. De strafbeschikking kan, zonder tussenkomst van de rechter, ten uitvoer worden gelegd. Dat is bij de huidige transactie nog anders: als de verdachte niet aan de transactievoorwaarden voldoet, bijvoorbeeld de acceptgiro niet betaalt, dan gaat de officier van justitie tot dagvaarding over. Zonder dat de verdachte het strafbare feit betwist komt een zaak dan automatisch voor de rechter. Dat kost veel tijd en geld.

Verwerkingsstelsysteem GPS in eerste aanleg landelijk in gebruik

Alle arrondissementsparketten en de Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM) hebben het nieuwe verwerkingsstelsysteem GPS in gebruik genomen voor een deel van hun zaakstromen. Daarmee is een grote stap gezet in de digitalisering van het strafdossier en de standaardisatie van de werkprocessen van het OM.

GPS staat voor Geïntegreerd Processtelsysteem Strafrecht. Eind 2008 waren ruim 10.000 zaken in het systeem ingevoerd,

circa 5% van alle standaardzaken. Het arrondissementsparket Zutphen liep voorop bij de invoering. GPS was ook onontbeerlijk voor de OM Afdeling die op 1 februari 2008 is gestart met een beperkte implementatie van art. 8 WvW-zaken (alcohol in het verkeer) bij de arrondissementen Amsterdam en Den Bosch. De bijbehorende verzetszaken – bij verzet tegen de strafbeschikking – zijn alle afgevoerd met GPS, zowel door de CVOM als door de Rechtspraak. Via een nieuwe centrale voorziening hebben de parket-

ten sinds de zomer de beschikking over lokale managementinformatie waarin de GPS-gegevens zijn opgenomen.

Gebruik door de rechtspraak

Tot oktober 2008 was het systeem nog niet optimaal ingericht voor gebruik door de rechtspraak. Daarom handelden de parketten tot die tijd vooral transigabele zaken af met GPS: zaken die met een schikking of soortgelijke transactie kunnen worden afgedaan. Sinds ook de rechtspraak GPS kan gebruiken, is een stapsgewijze landelijke invoering van GPS Registratie ZM (Zittende Magistratuur) in gang gezet. Daardoor kunnen de parketten zaken in GPS voor de rechter brengen en voorbereidingen treffen om de zaakstromen in GPS uit te breiden. Voor het invoeren van GPS bij de arrondissementen zijn lokaal Gemeenschappelijke Lokale Werkverbanden (GLW's) ingericht. Binnen deze GLW's maken parket en rechtbank lokaal afspraken over bijvoorbeeld het gebruik van dossiers op zittingen en het uitbreiden van zaakstromen in GPS.

Verbeteringen en uitbreidingen

In de aanloop naar de landelijke implementatie is een aantal knelpunten gecon-

stateerd door zowel het OM als de ZM. Deze zijn inmiddels grotendeels opgelost, veelal als onderdeel van een van de vijf GPS-releases die in 2008 zijn gerealiseerd. Er is ook een groot aantal technische verbeteringen doorgevoerd, waardoor de

algehele stabiliteit van het systeem sterk is verbeterd. Daarnaast kan GPS worden gekoppeld aan het elektronisch procesdossier van de politie. Eind 2008 vond hiermee een kleinschalige pilot plaats in Amsterdam.

Wat is GPS?

GPS vervangt het oude registratiesysteem van het OM, COMPAS. Daarmee stap het OM over van een papieren naar een elektronisch dossier. Met alle voordelen die daarbij horen: OM-medewerkers hoeven geen stapels papieren meer uit te wisselen en de kans dat stukken kwijtraken is veel kleiner. Tijdens zittingen hebben rechters en officieren alle informatie overzichtelijk op hun scherm en de griffier kan digitaal aantekeningen maken. Bovendien stuurt GPS de stukken automatisch langs OM-medewerkers, waardoor er minder snel menselijke fouten worden gemaakt. Medewerkers kunnen plaatsafhankelijk en dus flexibeler aan de dossiers werken. Ook kunnen ze gelijktijdig aan dezelfde strafzaak werken.

DIENTSTVERLENINGSORGANISATIE OM

DVOM bespaart 1,1 miljoen euro

Om je werk 'buiten' optimaal te doen, moet je 'binnen' alles goed op orde hebben. Dat geldt ook voor het OM. De Dienstverleningsorganisatie OM (DVOM) doet er dan ook alles aan om zo veel mogelijk geld vrij te maken voor de kerntaak van het OM: het opsporen en vervolgen van strafbare feiten. En met succes. In 2008 bespaarde deze zogenoemde shared services organisatie 1,1 miljoen euro.

Deze besparing is gerealiseerd door onder meer de introductie van het digitale factureringssysteem. Hierdoor worden facturen sneller betaald en is het OM minder tijd en kosten kwijt aan de verwerking.

Daarnaast heeft de inrichting van een intern reisbureau geleid tot aanzienlijke besparingen op tickets en accommodaties tijdens buitenlandse reizen.

Centraal beheer geld

De DVOM beheert sinds 2008 al het geld dat het OM in beslag neemt bij particulieren en bedrijven. Voorheen werd dit geld bij de afzonderlijke OM-onderdelen en de politie ondergebracht. Hierdoor wordt de circa 151 miljoen euro nu efficiënter beheerd en kan er beter verantwoording worden afgelegd. Daarnaast zijn de taken van personeelbeheer van de OM-onderdelen overgeheveld naar de DVOM. Door het gelijk trekken en standaardisering van

de processen en werkzaamheden kan hetzelfde werk tegen lagere kosten worden verricht.

Toekomst

Er staan meer activiteiten op stapel om de bedrijfsvoering van het OM kwalitatief beter en efficiënter te maken. Zo legt de DVOM zich in 2009 toe op het gelijk trekken van tarieven van tolken, vertalers en deskundigen. Invoering van een digitaal facilitair managementsysteem, het inrichten van een ICT-beheerorganisatie en een rijksbreed digitaal personeelsloket waarmee OM-medewerkers zelf een deel van personeelszaken kunnen doen, dringen ook de kosten terug.

CENTRALE VERWERKING OM

Verbeteren van processen en optimaliseren van de verwerking

De Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM) is een nog jong OM-onderdeel. Een organisatie gericht op efficiëntie en kwaliteit, maar waar ook veel aandacht besteed wordt aan een frisse bedrijfscultuur.

In 2008 behandelde de CVOM drie zaakstromen: Mulderberoepen (verkeersgedragingen) en strafzaken (motorrijtuig zonder vereiste verzekering – artikel 30 WAM – en rijden onder invloed – artikel 8 WvW). Het jaar 2008 is een intensief en bewogen jaar voor de CVOM geweest. Naast het verwerken van grote hoeveelheden standaardzaken voor de arrondissementsparketten en het BVOM speelde het verbeteren van de processen en daar-

mee het optimaliseren van de verwerking een belangrijke rol. De resultaten van centrale verwerking van Mulderberoepen zijn al zichtbaar: goedkoper, sneller en met goede kwaliteit. De strafzaken bevinden zich nog in de startfase; de centrale verwerking hiervan zal in de komende jaren zijn vruchten afwerpen. Daarnaast ging er in 2008 veel aandacht uit naar nieuwe zaakstromen die de komende tijd bij de CVOM (verder) ingevoerd worden zoals de zogeheten feitgecodeerde overtredingen (die snel geautomatiseerd kunnen worden afgedaan), de bestuurlijke strafbeschikking (BSB) en de OM-afdoening.

Plannen voor 2009

Ook in 2009 staan diverse belangrijke ont-

wikkelingen op de agenda. Zo is de CVOM in februari 2009 gestart met de behandeling van de verzetten tegen de bestuurlijke strafbeschikking voor de vier grote gemeenten (Utrecht, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam). In de loop van 2009 vindt de gefaseerde uitrol plaats van de Wet OM-afdoening wat het rijden onder invloed betreft. Daarnaast is een belangrijke ontwikkeling de verdere digitalisering door de implementatie van GPS bij de strafzaken artikel 8 WvW en artikel 30 WAM. Ten slotte ontwikkelt de CVOM een nieuw automatiseringssysteem voor de afdoening van Mulderberoepen en wordt er een juridisch kwaliteitsbureau opge-

ORGANISATIE OM

Regionalisering: samen doen wat samen kan

Kwaliteit verhogen, de kwetsbaarheid op lokaal niveau verminderen en ruimte bieden om zaken nog beter te doen. Daarvoor zorgt de regiovorming die sinds 1 januari 2009 binnen het OM een feit is. Vanaf deze datum werken de negentien arrondissementsparketten samen binnen elf regio's en de vijf ressortsparketten binnen één Landelijk Ressortelijke Organisatie.

Een slagvaardig Openbaar Ministerie, daar draait de regiovorming om. Een OM dat snel en vooral doeltreffend zaken afhandelt en in staat is adequaat te reageren op ontwikkelingen in de samenleving. Dat kan alleen door taken daar te beleggen waar ze qua kennis en capaciteit het beste kunnen worden uitgevoerd. Meer als één concern opereren. Dat is de basisgedachte van 'Het OM Verandert', een veranderprogramma dat al enige jaren binnen het OM wordt doorgevoerd. Eén concern door niet alleen activiteiten landelijk te organiseren, maar ook door binnen de regio meer samen te werken.

Specialismen

Een van de terreinen waarop dit op dit moment gebeurt, zijn de zogeheten specialismen. Dit zijn zaken op het gebied van complexe zedenzaken, mensenhandel en mensensmokkel, discriminatie en medische zaken. Kennis op het gebied van deze specialismen wordt gebundeld op regionaal niveau. Dit werkt kwaliteitsverhogend én vermindert de kwetsbaarheid op individueel parketniveau. Het concentreren van activiteiten biedt daarnaast ruimte om andere zaken nog beter te doen.

Bedrijfsvoering

Ook op het gebied van bedrijfsvoering wordt de samenwerking gezocht. Door de bedrijfsvoering op regionaal niveau te beleggen kunnen lokale parketten zich meer concentreren op het goed afdoen van strafzaken. De samenwerking binnen de regio's en de landelijk ressortelijke organisatie wordt verder gestimuleerd doordat deze een personele en financiële eenheid vormen. Tegelijkertijd komt de bedrijfsvoering op een hoger kwalitatief niveau. Ook hier levert de regiovorming een impuls aan een slagvaardig OM.

Onderliggende structuur intact

De regiovorming betekent organisatorisch dat op 1 januari 2009 elf regio's en één Landelijke Ressortelijke Organisatie zijn ontstaan. In de eerste lijn wordt het bestuur van de regio's gevormd door het regio-MT dat bestaat uit de regio-Hoofdofficier (voorzitter), één of twee lokale hoofdofficier(en) (afhankelijk van het aantal parketten in die regio), de directeur bedrijfsvoering en indien van toepassing een fungerend hoofdofficier. Op ressortelijk niveau is er een Landelijk MT, met daarin alle hoofdadvocaten-generaal en de directeur bedrijfsvoering, met de landelijk hoofdadvocaat-generaal als voorzitter. De onderliggende arrondissementale en ressortelijke structuur blijft intact. De hoofdofficier of hoofdadvocaat-generaal van het arrondissement of ressort zijn én blijven verantwoordelijk voor de strafzaken in hun parket of ressort en de relatie met hun omgeving (politie, bestuur en rechtbank).

De regio's binnen het OM

- Amsterdam
- Arnhem/Zutphen
- Breda/Middelburg
- Den Haag
- Den Bosch
- Groningen/Leeuwarden/Assen
- Haarlem/Alkmaar
- Maastricht/Roermond
- Rotterdam/Dordrecht
- Utrecht
- Zwolle-Lelystad/Almelo
- Landelijk Ressortelijke Organisatie

Erna Kortlang, voorzitter
Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie (KNB)

**‘Rotte appels moeten de
mand uit. Klaar.’**

Er zijn beroepsgroepen waarin de onder- en bovenwereld met elkaar verweven kunnen raken. Denk bijvoorbeeld aan de advocatuur, de makelaardij, de accountancy en het notariaat. Werkt iemand in zo'n beroepsgroep bewust of onbewust mee aan strafbare feiten, dan wordt hij aangeduid als 'facilitator': iemand die een vorm van criminaliteit mogelijk maakt. Het gaat dan vaak om ernstige misdrijven als financieel-economische criminaliteit, vastgoedfraude of witwaspraktijken. Het is in het belang van de samenleving dat deze vorm van criminaliteit stevig wordt aangepakt. De betreffende beroepsgroepen spelen daarin zelf een belangrijke rol.

Erna Kortlang, voorzitter Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB):

"De notaris komt met name in beeld bij vastgoedtransacties, een akte bij een vastgoedobject moet nu eenmaal wettelijk door een notaris worden opgesteld. Dan kun je dus te maken krijgen met vastgoedfraude. Nu is dat een verzamelbegrip. Er zijn kleine zaken, zoals hypotheekfraude, en grote zaken waarin enorme sommen geld omgaan en bijvoorbeeld geld wordt witgewassen. Bij die grote zaken kun je spreken van een verwevenheid van onder- en bovenwereld."

"Notarissen kunnen het zich in dit opzicht niet meer veroorloven om naïef te zijn. Daarom hebben wij als beroepsorganisatie beleid geformuleerd. Daarmee voorkomen we zoveel mogelijk dat er fouten worden gemaakt. Dat hebben we gedaan in overleg met het ministerie van Justitie. Je kunt dan denken aan een snellere mogelijkheid om een notaris te schorsen en het loslaten van het beroepsgeheim als dat in een strafrechtelijk onderzoek nodig is. Verder hebben we nu de regel dat we alleen nog gelden overmaken naar de persoon die in de akte is genoemd."

"De politiek verwacht van de notaris dat hij als poortwachter optreedt, dat hij erop toeziet dat zaken regulier en volgens de wet verlopen. En dat vind ik terecht. Alleen klinkt dat eenvoudiger dan het is. Want zoals het nu is, zijn wij de laatste in de keten van een vastgoedtransactie. Maar om die poortwachtersrol goed te kunnen vervullen, willen we vooraan staan in de keten. Dat is nogal een aardverschuiving. Het betekent dat er al notariële bemoeienis is wanneer de makelaar het voorlopige koopcontract opmaakt. Dan hebben we ook al in een vroeg stadium overleg met banken, accountants en gemeenten. Dat blijkt ook een preventieve werking te hebben. In Amsterdam gebeurt dit namelijk al."

"Als KNB gaan we heel ver in de regels om de beroepsgroep schoon te houden. Er loopt over onze zogeheten derdenrekening jaarlijks een geldstroom van circa acht miljard euro. We moeten dus wel onkreukbaar zijn. Daarom moeten we de scheidslijn tussen onder- en bovenwereld bewaken. We worden ook ge-audit. En er ligt nu een zwaarder accent op het tuchtrecht. Want de rotte appels moeten de mand uit. Klaar. Daar ben ik heel duidelijk in. Anders kan de samenleving geen vertrouwen hebben in het ambt van notaris."

INTERNATIONAAL

OM over de grenzen

De voordelen van een Europa zonder grenzen worden helaas ook benut door mensenhandelaren, carouselfraudeurs en drugscriminelen. Reden genoeg voor het OM om in 2008 diverse initiatieven te ontplooiën om de internationale samenwerking verder gestalte te geven.

Verdrag van Prüm

Het OM is in 2008 nauw betrokken geweest bij de implementatie van het Verdrag van Prüm en het zogeheten Zweeds Kaderbesluit. Dit laatste besluit gaat over de vereenvoudiging van de gegevensuitwisseling tussen lidstaten van de Europese Unie voor de rechtshandhaving. Het Verdrag van Prüm is in mei 2008 in werking getreden. Naast Nederland zijn de deelnemende landen voornamelijk Duitsland, Spanje, Slovenië, Luxemburg en Oostenrijk. Doel van dit verdrag is de samenwerking in het kader van de bestrijding van terrorisme, criminaliteit en illegale migratie te verruimen en te bevorderen. Het verdrag kent onder meer de mogelijkheid van geautomatiseerde vergelijking van DNA-profielen. Dit heeft inmiddels geleid tot veel hits.

Eurojust

Eurojust is een orgaan van de Europese Unie dat in 2002 is opgericht. Elk land van de Europese Unie vaardigt in dit orgaan een vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie of vergelijkbare organisatie af. Eurojust verbetert en stimuleert de coördinatie tussen de lidstaten wat betreft strafrechtelijk onderzoek en vervolging. Het verbeteren van de samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten gebeurt met name door de internationale rechtshulpverlening en de uitvoering van Europese aanhoudingsbevelen te ondersteunen. Zo verhoogt Eurojust de effectiviteit en efficiency van de nationale opsporings- en vervolgingsautoriteiten in de strijd tegen ernstige grensoverschrijdende en georganiseerde misdaad, bijvoorbeeld terrorisme, mensenhandel of smokkel, drugshandel, fraude en witwaspraktijken.

Op het internationale terrein is in 2008 veel werk verzet. Onder meer het Europees Justitieel Netwerk en Eurojust hebben hun toegevoegde waarde al laten zien bij grotere zaken. Maar voor het overgrote deel van de gevallen moeten andere vormen van samenwerking worden gevonden om internationale rechtshandhaving en rechtshulp te bevorderen.

Grensregio's

De structurele banden met de Duitse en Belgische procureurs-generaal zijn in 2008 verder aangetrokken. De Duitse en Nederlandse parketten in de grensregio's zijn bezig op operationeel niveau structurele samenwerkingsverbanden aan te gaan, zoals ook de politie- en douaneorganisaties hebben gedaan. In de Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord is de samenwerking met Duitse en Belgische grensparketten en politieregio's het verst gevorderd. In de zaak Felix is door een verregaande samenwerking van het parket Breda met het Turnhouse en Belgische federale parket in 2008 een organisatie ontmanteld die wordt verdacht van internationale drugshandel en cannabisteelt op grote schaal. Voor de nevenvestiging van het parket Haarlem op Schiphol, een bijzondere grensregio, oriënteert het OM zich op samenwerking met relevante buitenlandse parketten die ook verantwoordelijk zijn voor grote luchthavens.

Oost-Europa en Suriname

In 2008 hebben officieren van justitie trainingen gegeven aan Bulgaarse collega's. Ook werkten zij samen met hen aan de implementatie van het Europees Arrestatiebevel en bijzondere opsporingsmethoden. Dergelijke activiteiten staan ook voor de komende jaren op de agenda, in ieder geval in Bulgarije en Roemenië. Met Suriname is begin 2008 een samenwerkingsconvenant gesloten op het gebied van bedrijfsvoering van het OM. In deze overeenkomst zijn onder meer afspraken gemaakt over stages, cursussen en leergangen voor medewerkers van het OM Suriname.

Nederlandse Antillen en Aruba

Het OM was in 2008 nauw betrokken bij de nieuwe staatkundige inrichting van de Nederlandse Antillen op het gebied van justitie en politie. Met de Nederlandse Antillen en Aruba wordt in het Koninkrijks PG-overleg en in bilaterale contacten overlegd over gemeenschappelijke zaken als internationale rechtshandhaving, rechtshulp en justitiële en politieke bijstand.

Internationale Rechtshulpcentra

De afgelopen jaren is veel energie gestoken in de Internationale Rechtshulpcentra (IRC's). Zij vormen de schakel tussen de Nederlandse en de buitenlandse politie- en justitieautoriteiten, nemen bin-

nenkomende rechtshulpverzoeken aan, distribueren die over het land en bewaken de afhandeling. Op basis van onderzoeken in de afgelopen twee jaar start in 2009 een project om de IRC's op organisatorisch en kwalitatief gebied te versterken.

Aanpak georganiseerde criminaliteit

In 2008 is de Nederlandse vertegenwoordiging bij Eurojust uitgebreid met een parketsecretaris en een plaatsvervangend nationaal lid. In samenwerking met de politie implementeerde het OM in 2008 de EU-prioriteiten van 2006. Die betreffen onder meer de aanpak van drugshandel, met name de handel in synthetische drugs, de aanpak van mensensmokkel en -handel, vooral in verband met illegale immigratie en de aanpak van fraude. Bij het implementeren van de prioriteiten werd gebruik gemaakt van Europol, Eurojust, het Europees Justitieel Netwerk en Gemeenschappelijke Onderzoeksteams. In 2009 worden nieuwe EU-prioriteiten verwacht. Het OM zal samen met de politie de activiteiten voortzetten en waar mogelijk intensiveren in samenhang met onder meer de nationale prioriteiten en de intensiveringprogramma's.

Fraudeurs tankpassen gepakt

De verkeerspolitie van het Klpd maakte in september 2008 mogelijk een einde aan een omvangrijke tankfraude. Zes verdachten werden opgepakt. Rechercheurs namen 7000 liter diesel, ruim twintig opslagtanks en meerdere pompen in beslag.

De verdachten maakten gebruik van gekopieerde tankpassen. Met enorme containers vervoerden zij de gestolen benzine vervolgens naar opslagplaatsen en afnemers. Zij verkochten de brandstof onder meer aan chauffeurs, die een fractie van de marktprijs betaalden: zo'n zestig eurocent per liter. Het gaat om enkele honderdduizenden liters benzine en vele honderdduizenden euro's schade. Verschillende oliemaatschappijen en tankstations hebben aangifte gedaan van de frauduleuze tankbeurten. De verdachten zijn inmiddels voorgeleid aan de rechter-commissaris in Rotterdam. Er is nog geen zittingsdatum bekend.

Drie notarissen verdacht van fraude

In Rotterdam werden in mei 2008 drie notarissen aangehouden op verdenking van valsheid in geschrifte en deelname aan een criminele organisatie. Om hen aan te kunnen houden, moest het verschoningsrecht wijken voor het strafrechtelijk onderzoek.

De aanhoudingen volgden op een in 2005 gestart onderzoek naar fraude met verpauwerde panden in de havenstad, die voor veel overlast zorgden. Uit dat onderzoek bleek dat veel van deze panden via ingewikkelde constructies in handen waren van dezelfde eigenaren. Zij worden verdacht van hypotheekfraude, belastingontduiking en deelname aan een criminele organisatie. In het kader van het onderzoek werden doorzoekingen gedaan bij de drie notarissen. De recherche nam daarbij diverse notariële dossiers mee. Zij hielden die gesloten, omdat notarissen een geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht hebben. De Hoge Raad bepaalde in oktober 2007 echter dat het verschoningsrecht moet wijken voor het belang van het strafrechtelijk onderzoek. Daardoor konden OM en de politie de stukken in hun zaak gebruiken en konden de notarissen worden aangehouden. Het is nog niet bekend wanneer de notarissen zich voor de rechter moeten verantwoorden.

PROGRAMMA VERSTERKING OPSPORING EN VERVOLGING

Oefenrechtbank verbetert de presentatie in het strafproces

De multimediale oefenrechtbank in Utrecht – gestationeerd bij de Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM) – is in november 2008 in gebruik genomen. Beginnende en ervaren officieren kunnen hier hun zittingsvaardigheden trainen met behulp van camera's. Ook kunnen er mediatrainingen worden gevolgd. Het OM heeft het Studiecencentrum Rechtspleging gevraagd het oefeninstrument standaard op te nemen in cursussen voor officieren.

Het vak van officier van justitie bestaat in grote lijnen uit leidinggeven aan onderzoek, het beoordelen van strafzaken en het optreden tijdens zittingen. De praktijk wijst uit dat beginnende officieren dit laatste aspect van het vak met name leren door veel zittingen bij te wonen van ervaren collega's. Ofschoon hier ervaring wordt doorgegeven, zijn dit geen optimale trainingssituaties. Om die reden is in het kader van de deskundigheidsbevordering van het Programma Versterking

Opsporing en Vervolging een oefenrechtbank ingericht.

Doelgroep

De oefenrechtbank is bedoeld voor beginnende én ervaren officieren. Te denken valt aan het aanleren van basisvaardigheden, het verbreden van het handelingsrepertoire en het omgaan met lastige zit-

tingssituaties. Ervaren officieren kunnen de vaardigheden bijschaven die vereist zijn voor de complexere strafzaken. Verder is het de bedoeling dat de oefenrechtbank openstaat voor officieren die op eigen initiatief, al dan niet begeleid door externe deskundigen, van de voorziening gebruik willen maken.

ICT in de rechtbank

Steeds vaker is het gebruik van ICT een onderdeel van de bewijslast. Voor juristen, die niet altijd technisch zijn onderlegd, vormt dit in toenemende mate een probleem. Het OM investeert daarom in innovatief ICT-gebruik, zoals bijvoorbeeld het gebruik van de infographic in de rechtszaal. Deze grafisch weergave van informatie wordt gebruikt om de complexe aspecten van een zaak op een eenvoudige manier aan niet-ingewijden over te brengen. De infographic ondersteunt de begripsvorming van de professionals. Dit is vergelijkbaar met het gebruik van een reconstructiefilm van de politie om een situatie te verduidelijken als de rechter niet op de plaats van het delict is geweest.

PROGRAMMA VERSTERKING OPSPORING EN VERVOLGING

Vorm geven aan professionele ambitie OM

Met onder meer de nieuwe opzet van het introductieprogramma voor officieren en de ontwikkeling van rollenspellen en discussiespellen worden instrumenten ingezet om de professionele ambitie van het OM te versterken. Hierin staan leiderschap centraal en een cultuur waarbinnen belang wordt gehecht aan een permanente professionalisering, zelfreflectie en een open houding.

Nieuw introductieprogramma

Het is van groot belang dat nieuwe officieren van meet af aan weten welke

professionele ambitie het OM voor ogen staat. Om die reden is het introductieprogramma voor officieren opnieuw ingericht. In het programma wordt veel aandacht besteed aan kwaliteit, ambitie, morele dilemma's en drijfveren. Maar ook de omgang met media, het participeren in een driehoek met het lokaal bestuur en het requisitoir vinden daar hun plaats. Veel toonaangevende inleiders, ook vanuit de rechtspraak en de advocatuur, werken met grote betrokkenheid mee aan dit introductieprogramma.

Vrijheid in verbondenheid

Nieuw is het rollenspel 'de rol van de TGO-officier: vrijheid in verbondenheid'. TGO-officieren geven leiding aan een Team Grootchalige Opsporing. Door het tonen van een film wordt de complexiteit van de rol van de TGO-officier inzichtelijk gemaakt. Hierna wordt een discussie op gang gebracht over de rol van de TGO-officier aan de hand van fictieve werksituaties. Doel is duidelijkheid te brengen in de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende functies. Dit is nodig omdat de TGO-officier met steeds meer verschil-

lende andere officieren te maken heeft, zoals de hoofdofficier, rechercheofficier, forensisch officier, persofficier en kwaliteitsofficier.

Samenwerking eerste en tweede lijn

Eveneens nieuw is de ontwikkeling van een discussiespel waarin de relatie en samenwerking tussen de officieren van justitie (eerste lijn) en de advocaten-generaal (tweede lijn) centraal staat. Op de bijbehorende dvd wordt een vijftal werksituaties in beeld gebracht, afgewisseld met een stelling. Doel is het op gang

brengen van een discussie waardoor de samenwerking tussen de eerste en tweede lijn kan worden geoptimaliseerd. Dit spel wordt begin 2009 opgeleverd.

Spellen

In deze serie spellen zijn daarnaast ontwikkeld 'De rol van de secretaris in grote onderzoeken' en rollenspel 'Requisitoir'. Inmiddels worden op lokaal niveau activiteiten ontplooid om de doelstelling van de spellen in de OM-organisatie te verankeren.

VERSTERKING TWEDE LIJN

Efficiënte aanpak met een Landelijke Ressortelijke Organisatie

In 2008 is besloten dat de ressortsparketten overgaan tot een verregaande samenwerking. Hierbij diende de tweede lijn zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de regionalisering (zie artikel 'Regionalisering') van de eerste lijn. De werkgroep Versterking Tweede Lijn adviseerde een Landelijke Ressortelijke Organisatie (LRO) in te richten. In mei 2008 stemde het College van procureurs-generaal hiermee in. Wanneer ook de Medezeggenschapsraad OM akkoord gaat, zal dit besluit definitief worden.

Landelijk hoofdadvocaat-generaal

De LRO bestaat uit de vijf ressortsparketten, met de landelijk hoofdadvocaat-generaal aan het hoofd. Zijn positie is te vergelijken met die van de hoofdofficier op een regioparket bij de eerste lijn. De landelijk hoofdadvocaat-generaal wordt aan het ressortsparket Den Haag verbonden. Er verandert wel iets in de verantwoordelijkheidslijnen. De landelijk hoofdadvocaat-generaal wordt verant-

woordelijk voor de bedrijfsvoering en (op termijn voor alle) specialismen. Specialistische advocaten-generaal kunnen vanuit hun eigen ressort landelijk worden ingezet door de landelijk hoofdadvocaat-generaal, na bespreking in het Landelijk MT. De ressortelijk hoofdadvocaat-generaal blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de afdoening van de zaken op zijn of haar parket en voor de contacten en afspraken met het hof, de rechtbanken en de eerstelijnsparquetten binnen het ressort. De directeur bedrijfsvoering geeft leiding aan alle bedrijfsvoeringsfuncties binnen de vijf ressortsparketten.

Concrete stappen

Inmiddels zijn er concrete stappen gezet voor een efficiënte landelijke aanpak op het vlak van financiën, personeelszaken en interne en externe communicatie. Per 1 februari 2009 is de nieuwe directeur bedrijfsvoering van de LRO benoemd. Deze gaat zich buigen over de inrichting van de bedrijfsbureaus en onderzoeken hoe op

bedrijfsvoeringsgebied efficiencywinst mogelijk is. Het College van procureurs-generaal heeft ingestemd met de voorstellen voor de herinrichting van de tweede lijn. Hierdoor staat 2009 in het teken van verdere implementatie.

Naar een tweedelijnsorganisatie

In de zomer van 2008 zijn de volgende vijf deelprojecten aan de slag gegaan met de inrichting van de LRO:

- bedrijfsvoering;
- versterking specialismen en expertise;
- versterking relatie eerste en tweede lijn;
- werklustmeting;
- eventuele centrale verwerking van standaardzaken.

TEAM EXECUTIE STRAFVONNISSEN

Voortvluchtige veroordeelden door TES gepakt

Bijna honderd voortvluchtige veroordeelden, die samen nog 126 jaar gevangenisstraf moeten uitzitten, zijn tussen juni 2006 en januari 2009 door het Team Executie Strafvonnissen (TES) aangehouden. Een succesvolle, maar arbeidsintensieve taak. De ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben in maart 2009 aangekondigd dat het TES zal worden verdubbeld. Daardoor kunnen nog betere resultaten worden geboekt.

Het TES is een landelijk samenwerkingsverband van OM en politie dat zich bezighoudt met de internationale signalering en opsporing van voortvluchtige veroordeelden die hun gevangenisstraf nog niet

hebben uitgezeten. Het TES rangschikt de zaken aan de hand van criteria als ouderdom van de uitspraak en de aard van het gepleegde delict.

Bijzondere opsporing

Aanleiding voor de oprichting van het TES in juni 2006 is de wetwijziging van een jaar eerder, waardoor het mogelijk werd bijzondere opsporingbevoegdheden te gebruiken bij het traceren van voortvluchtige veroordeelden, zoals tappen en observeren. De ondergrens voor het werkteerterrein van het TES ligt bij een gevangenisstraf van 120 dagen. De opsporing van gesignaleerden met een gevangenisstraf onder de 120 wordt gedaan door de lokale parketten en de regiopolitie.

Bij de zwaardere delicten valt te denken aan veroordeelden die in eerste instantie zijn vrijgesproken, maar die in hoger beroep alsnog zijn veroordeeld en die vervolgens voortvluchtig zijn. Bij de lichtere delicten gaat het bijvoorbeeld om mensen zonder bekende woon- of verblijfplaats in Nederland of in het buitenland, die na aanhouding met een dagvaarding zijn heengezonden, en die na veroordeling spoorloos zijn. Ook kan het gaan om verdachten bij wie de voorlopige hechtenis door de rechter is geschorst of tussentijds is opgeheven. Daardoor zijn deze verdachten in afwachting van hun berechting op vrije voeten en kunnen zij zich onttrekken.

Profiel

Het Openbaar Ministerie (OM) is belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en andere bij wet vastgestelde taken. Het OM is de enige instantie in Nederland die verdachten voor de strafrechter kan brengen.

De hoofdtaak van het Openbaar Ministerie is te verdelen in drie kleinere:

- de opsporing van strafbare feiten; het OM heeft de eindverantwoordelijkheid voor de rechtmatige opsporing van strafbare feiten door de politie.
- de vervolging van strafbare feiten; het OM kan besluiten een zaak voor de rechter te brengen, een transactie aan te bieden of niet te vervolgen (te seponeren).
- de executie van straffen; het OM houdt toezicht op de uitvoering van straffen en maatregelen opgelegd door rechters én op de uitvoering van transacties aangeboden door het OM. Boetes moeten worden betaald, gevangenisstraffen uitgezeten, maatregelen nageleefd en taakstraffen goed uitgevoerd.

Samen met de Rechtspraak vormt het OM de rechterlijke macht.

Colofon

Dit is een uitgave van:
Openbaar Ministerie
Afdeling Communicatie
Postbus 20305
2500 EH Den Haag

Tekst:
Leene Txt, Gouda
Ontwerp en opmaak:
VormVijf, Den Haag

Fotografie:
Bas Czerwinski,
Rotterdam
Peter van der Struijs,
Den Haag

Druk:
Spinhex & Industrie,
Amsterdam
april 2009, www.om.nl

Werkstraf voor doodrijden tasjesdief

Een 46-jarige vrouw die in februari 2005 in Amsterdam een tasjesdief doodreed, kreeg in maart 2008 180 uur werkstraf opgelegd en zes maanden voorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid. Het OM had dertig maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf geëist. OM en verdachte stelden aanvankelijk hoger beroep in, maar trokken dit later weer in.

De vrouw werd beroofd van haar tas toen zij met haar auto stilstond bij het stoplicht. Ze zag twee jongens op een brommer met haar tas wegrijden en zette de achtervolging in. Daarbij reed ze achteruit de stoep op en raakte de brommer. De 19-jarige jongen raakte bekneld tussen de boom en de auto en overleed ter plekke aan zijn verwondingen.

Technische onderzoeken, psychologische rapportages en een reconstructie van de aanrijding maken dat de verdachte pas in maart 2008 voor de rechter komt. De officier van justitie vindt dat de vrouw een onaanvaardbaar risico heeft genomen door hard achteruit te rijden. Volgens hem staat het geweld niet in verhouding tot de diefstal en had de vrouw zichzelf na enkele meters nog kunnen corrigeren. Het OM meent dat de vrouw veel te ver is gegaan en dat een confrontatie met een jonge, ongewapende dief geen vrijbrief mag zijn voor het toepassen van dodelijk geweld. Het feit dat de vrouw geen strafblad had, slachtoffer van diefstal was en haar leven drastisch is veranderd door de enorme media-aandacht, waren verzachtende omstandigheden.

Eis levenslang tegen Rwandese asielzoeker

In november 2008 stond een Rwandese asielzoeker voor de rechter op verdenking van gruwelijke folteringen en moorden in zijn thuisland.

Volgens het OM is er tegen de 40-jarige asielzoeker voldoende bewijs voor het afslachten van tenminste honderden mensen tijdens de genocide in Rwanda in 1994. De slachtoffers zochten hun toevlucht in een complex van de Zevendedags adventisten, waar de verdachte hen vermoordde. Ook was hij volgens het OM betrokken bij de verkrachting van vier vrouwen, het vermoorden van drie van hen en het vermoorden van twee moeders en hun jonge kinderen die probeerden te vluchten in een ambulance. Daarnaast heeft hij drie jonge kinderen bij hun familie weggehaald. Hij weigert te vertellen wat er met hen is gebeurd.

De verdachte verbleef bij zijn aanhouding in 2006 in extremistische Hutukringen. Hij had toen nog dezelfde haat tegen Tutsi's als tijdens de genocide. Bovendien heeft hij tijdens het strafproces op geen enkele manier spijt betuigd. Het is een van de ernstigste misdrijven die ooit in een Nederlandse rechtszaal zijn behandeld. De manier waarop hij de misdrijven pleegde, getuigen van totale minachting van menselijke waarden en een schokkend sadisme. Op 23 maart 2009 is de verdachte veroordeeld tot 20 jaar cel voor foltering door de rechtbank in Den Haag.

Zoekraken dossier Jimmy Woo leidt tot maatregelen

Het zoekraken van het strafdossier in de zaak Jimmy Woo is veroorzaakt door fouten. Dit was eind 2008 de conclusie van mr. D.W. Steenhuis, die op verzoek van het College van procureurs-generaal de gang van zaken rond het zoekraken van het dossier had onderzocht. Om herhaling te voorkomen heeft Steenhuis een drietal aanbevelingen gedaan die het College van procureurs-generaal heeft overgenomen.

In juni 2007 eiste het OM bij de rechtbank in Amsterdam gevangenisstraffen voor de zes verdachten van de overval op de Amsterdamse discotheek Jimmy Woo. In oktober 2008 werd het OM in hoger beroep door het hof Amsterdam niet-ontvankelijk verklaard omdat het strafdossier was zoekgeraakt.

Uit onderzoek van oud-procureur-generaal Steenhuis blijkt dat het dossier kon zoekraken doordat diverse advocaten-generaal zich hebben beziggehouden met de strafzaak. Er was daardoor nooit een werkelijke eigenaar van de zaak. Ook ontbrak het aan urgentie en communicatie bij de voorbereiding van de zaak in hoger beroep en heeft de parketleiding onvoldoende aandacht besteed aan het zoekraken.

De aanbevelingen van Steenhuis hebben betrekking op de algemene logistiek binnen het ressortsparket, het 'eigenaarschap' van dossiers en het vastleggen van alle dossierbewegingen. Inmiddels heeft het OM weer een werkbaar dossier in deze zaak samengesteld. De verdachten werden eind maart 2009 opnieuw voor de rechter gebracht.

Strafonderbreking in zaak Lucia de B.

De advocaat-generaal bij de Hoge Raad diende na een onderzoek van de Commissie evaluatie afgesloten strafzaken (CEAS) in april 2008 een vordering tot herziening in de zaak Lucia de B. Deze verpleegkundige werd in 2001 door het hof in Den Haag tot levenslang veroordeeld voor zeven moorden op baby's en drie pogingen daartoe. Uit onderzoek blijkt dat een van de baby's mogelijk een natuurlijke dood is gestorven. De B. werd voorlopig in vrijheid gesteld.

Het hof in Den Haag heeft in 2001 bewezen verklaard dat de Haagse verpleegster Lucia de B. een baby in het Juliana Kinderziekenhuis opzettelijk en met voorbedachte rade heeft vergiftigd met digoxine. De bewijsvoering hiervoor houdt na onderzoek van de advocaat-generaal bij de Hoge Raad echter mogelijk geen stand. De staatssecretaris van Justitie heeft haar daarom voorlopig in vrijheid gesteld. In oktober 2008 verklaarde de Hoge Raad het herzieningsverzoek gegrond. De strafzaak werd daarop heropend. In februari 2009 bepaalde het gerechtshof in Arnhem dat het OM beperkt nieuw onderzoek in deze zaak mag doen.